

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKACИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРАЛИГИ

МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ
ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ УНИВЕРСИТЕТИ

АРАБ ТИЛИ

ЎҚУВ-УСЛУБИЙ МАЖМУА

ТОШКЕНТ

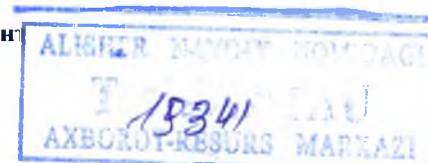
ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
МИРЗО УЛУГБЕК НОМИДАГИ
ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ УНИВЕРСИТЕТИ

АРАБ ТИЛИ

ЎҚУВ-УСЛУБИЙ МАЖМУА

Тошкент

№ 19341

Arab tili o'quv-uslu-
biy majmua
T: Toshkent

Кириш

Ушбу дастур "Ўзбек филологияси" факультетининг 1-2-босқич бакалавр йўналишидаги талабалари учун мўлжалланган. Мазкур дастурни тузишда республикамизда чош этилган араб (форс) тили бўйича тузилган дарсликлар асос килиб олинган.

Бу дастур ҳозирги адабий араб (форс) тили ва унинг грамматик нормаларини ўз ичига олади. Шу билан бирга, талабаларни эски араб (форс) тилининг айрим хусусиятлари билан таништириш мақсадида, классик араб (форс) тилига хос баъзи грамматик формаларга ҳам эътибор қаратилган.

Ўқув фанининг мақсади ва вазифалари

Араб (форс) тили курсининг мақсад ва вазифалари талабаларда илмий ахборот билан ишлаш кўникмаларини ва малакаларини шакллантириш, ўқиш, ёзиш, имлосидаги кўлёзма, тошбосма газета, журнал ва илмий асарларни ўқишга, улардан ўз фаолияти учун зарур бўлган ахборотларни олишга ўргатиш, жорий имлога табдил ва таҳлил қила олишларига эриниш.

Фан бўйича талабаларнинг билими, кўникма ва малакасига қўйиладиган талаблар

Талабаларга араб (форс) тилида имло қоидалари, сўз ясаллини, ўзак ва у орқали сўзларни топа билиш, араб алифбосидаги матнларни кийинчиликка муталаа қилиб табдил қила олиш, ўзбек тили таркибидаги араб (форс) сўзларни таҳлил қила олиши каби талаблар қўйилган.

Фанининг ўқув режадаги бошқа фанлар билан ушро боғлиқлиги ва услубий жиҳатдан узвий кетма-кетлиги

"Араб (форс) тили" фани асосий ихтисослик фанлардан бири ҳисобланиб, 1,2, 3-семестрларда ўқитилиди. Дастурларни амалга ошириш "Ўзбек адабиёт тарихи", "Тилшунослик", "Тарих", "Матншунослик" каби фанлардан етарли билим ва кўникмаларга эга бўлишни талаб қилади ҳамда шу каби фанлар билан чамбарчас боғлиқдир.

Фанининг ишлаб чиқаришдаги ўрни

Араб (форс) тилида битилган адабий меросимиз жуда сермаҳсулдир. Эски ва ҳозирги ўзбек тилида араб (форс) тилидан зоҳир бўлган сўз ва бирикмалар гоят бисёр. Ўзбек адабий ва ўзбек илмий мутахассиси араб (форс) тилларини мукамал билмоқликлари даркор. Шу сабабли ушбу фан асосий ихтисослик фанларидан бири ҳисобланиб, ўзбек тили ва адабиёт фанининг ажралмас бўлагидир.

Фани ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Талабаларнинг "Араб (форс) тили" фанини ўрганишлари учун ўқувчиларнинг илгор ва замонавий усулларида фойдаланиш, янги педагогик технологияларни тадбиқ қилиш муҳим аҳамиятга эгадир. Фанини ўргатиришда дарслик, ўқув ва услубий қўлланмалар, тарқатма материаллар, электрон материаллардан фойдаланилади. Маъруза, амалий машғулотларда илгор педагогик технологиялардан фойдаланилади.

Асосий қисм

Фанининг амалий машғулотлари мазмуни

Алифбо араб ёзуви бўйича қисқача маълумот. Араб алифбосининг ўзига хос хусусиятлари. Мунфасил ва муттасил ҳарфлар. Дифтонглар.

Фонетика

Араб (форс) тили товуш таркиби ва унинг алифбода ифодаланиши, ҳарфларнинг талаффузи, уларнинг ёзилиши ва ўқилиши. Унли ва ундош ҳарфлар. Қиска унлиларнинг ёзувда ифодаланиши. Ургу.

Лугат минимуми

Араб (форс) тили лугат бойлиги дарс жараёнида сўз ёдлаш, уйга вазифа бериш, матнларни ўқиш орқали ўзлаштириш ва бошқа усуллар.

Морфология

Араб (форс) тилида сўз таркиби. От-кесимли содда йигиқ гап. Сўрок ва кўрсатиш олмошлари. Сўроқ гапнинг ясалиши. Изофа ва унинг имлоси. Изофа занжири. Отларда сон категорияси. Эгаллик аффикслари. Кесимлик категорияси (асосий предлоглар). Феъл. Феъл негизлари ва таркиби. Феъл замонларининг ясалиши. Сифатдошлар ва равишдошлар. Араб (форс) тилида "бирлик" ва "ноаниклик"нинг ифодаланиши. Феъл майллари. Сифат ва унинг даражалари.

Синтаксис

Фанининг мазмунига кўра турлари. Мақсад ва тўлдирувчи эргаш гап. Антикловчи эргаш гап. Шарт эргаш гап. Тўсиқсиз эргаш гап. Сабаб эргаш гап.

Классик араб (форс) тилига онд айрим грамматик хусусиятлар "Ро" кўмакчисининг хусусиятлари. Ўтган замон давом феълининг ясалиши. "Будан" феълни ҳақида. Эгаллик кўшимчаларининг ишлатилиши.

Мустақил ишни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Талаба мустақил ишни тайёрлашда муайян фаннинг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидагилардан фойдаланиш тавсия этилади.

- Дарслик ва ўқув қўлланмалари бўйича фан боблари ва мавзуларини ўрганиш;
- Таркатма меъёрлар бўйича мавзулар қисмини ўзлаштириш;
- Махсус Эронда чоп этилган адабиётлар бўйича фан бўлимлари ва мавзулари бўйича ишлаш;
- Фаол ва муаммоли ўқиш услубидан фойдаланиладиган ўқув машғулоти.

Амалий машғулотларни ўтказиш бўйича тавсия этиладиган тахминий мавзулар

1. Араб алифбосидаги "мўнфасил" ва "мўтгасил" ҳарфларни ёдлаш.
2. Қисқа унлиларнинг ёзувда ифодаланиши.
3. Сўзларни ёдлаш.
4. Арабча (форсча) матнларини мустақил ўқиш ва ўзбек тилига таржима қилиш.
5. Кишилик олмошлари ва шахс-сон қўшимчалари.
6. Санок сонлар .
7. Эгалик аффикслари.
8. Феъллар ва уларнинг негизлари.
9. Матнларни, мақолларни ёдлаш.

Дастурнинг инфорацион-услубий таъминоти

Мазкур фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари ва педагогик ахборот-коммуникация технологиялари қўлланилиши назарда тутилган.

- талаффузни яхшилаш ва арабча (форсча) нутқини ривожлантириш учун дарсларда замонавий компьютер технологияларидан;
- матнларни ва жумлаларни таржима қилиш жараёнида, яъни амалий машғулотларда ақлий ҳужум, гуруҳий фикрлаш педагогик технологиялардан;
- феъл замонлари ва сўзларни грамматик таҳлил қилишда кичик гуруҳлар мусобақалари, гуруҳий фикрлаш педагогик технологияларни қўллаш назарда тутилди.

Фойдаланиладиган асосий дарсликлар ва ўқув қўлланмалар рўйхати

Асосий дарсликлар ва ўқув қўлланмалар

1. Абдусаматов М. Форс тили, -Т.: "Шарқ", 2008.
2. Абдусаматов М. Сиз форсча сўзлашасизми? -Т.: "Ўқитувчи", 1971.
3. Баранов Х. Арабско-русский словарь. -М., 1985.
4. Талабов Э. Араб тили. -Т.: "Ўқитувчи", 1993.

5. Халидов Б. Учебник арабского языка. -Т.: "Ўқитувчи", 1977.
6. Форсча - ўзбекча ўқув лугати. -Т.: "Ўқитувчи", 1988.

Қўшимча адабиётлар

7. Иброҳимов Б. Ўзбекча-арабча сўзлашгич. -Т., 1994.
8. Иброҳимов Н., Юсупов Т. Араб тили грамматикаси. 1,2-жилдлар.-Т., 1998, 2003.
9. Рубинчик А. Персидко-русский словарь, -М.: "Советская энциклопедия", 1970.
10. Қуронбеков А., Воҳидов А., Зияева Т. Форс тили. -Т., 2006.

МИРЗО УЛУГБЕК НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ
УНИВЕРСИТЕТИ

ЎЗБЕК ФИЛОЛОГИЯСИ ФАКУЛЬТЕТИ
“МАТНШУНОСЛИК, МИЛЛИЙ УЙҒОНИШ ВА ҲОЗИРГИ ЎЗБЕК
АДАБИЁТИ” КАФЕДРАСИ

“ТАСДИҚЛАЙМАН”
Ўзбек филологияси факультети
декани ЖАББОРОВ Н.

28 август 2011 йил

“АРАБ ТИЛИ” ФАНИДАН
ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Бакалаврият йўналиши: 5220100 – филология (Ўзбек филологияси)

Умумий вақт сарфи – 182 соат

Амалий машғулот – 93 соат

Мустақил таълим – 89 соат

Тошкент – 2011

Давлат таълим стандартига мувофиқ ўқув дастурининг мазмуни:

Ушбу дастур Ўзбек филологияси факультетлари талабалари учун муъалланган бўлиб, унда талабадан араб алифбоси ва харфлари ёзилиш шакллари мукамал ўрганиши; араб алифбосидаги араб тилига ҳос харфларнинг хусусиятларини ангаб етиши; сўзлар ўзагини аниқлаши; сўз ясаллиши ва уларни ҳосил қилувчи вазнларини тўла ўзлаштириши; қисқача араб тили грамматикасини эгаллаши; араб тили лўғатларидан бемалол фойдалана олиши ва булар натижасида XV-XX аср бошларида битилган илмий-адабий манбаларни ўқий олиш ва таҳлил қилиш малакасини эгаллашни талаб қилади.

Тузувчи: **З.Ш.Абдирашидов** – Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Ўзбек филологияси факультети “Матншунослик, миллий уйғониш ва ҳозирги ўзбек адабиёти” кафедраси катта ўқитувчиси.

Тақризчи: **Р.Зоҳидов** – филология фанлари номзоди, Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Ўзбек филологияси факультети “Матншунослик, миллий уйғониш ва ҳозирги ўзбек адабиёти” кафедраси мудири.

Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Ўзбек филологияси факультети “Матншунослик, миллий уйғониш ва ҳозирги ўзбек адабиёти” кафедраси йиғилишида муҳокама қилинган (28 август 2011 йил 1-сонли Баённома).

Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Ўзбек филологияси факультети Илмий кенгаши тарафидан тасдиқланган (28 август 2011 йил 1-сонли Баённома).

1. КИРИШ

1.1. Фани ўқитишнинг мақсад ва вазифалари

“Араб тили” фанини ўқитиш талабани араб тили ва унинг қисқача грамматикаси билан таништириш; араб имлосида битилган ўтмиш маданий, адабий ва илмий меросимизнинг дурдона асарларини кийинчиликсиз мутолаа қилишига ва уларнинг мазмунини тўла англашига эришишни мақсад қилади.

Юқорида келтирилган мақсадда келиб чиқиб, “Араб тили” фани талабада олган билими натижасида ўзига ишонч ҳосил бўлишига замин тайёрлаш ва билганларини амалда қўллай олишига йўналтириш; XV-XX аср бошларида битилган илмий-адабий манбаларни бемалол ўқий олиш ва таҳлил қилиш малакасини ҳамда кенг камровли билим салоҳиятини шакллантиришни ўз олдига вазифа қилади.

1.2. Ўқув фани бўйича Давлат таълим стандартига мувофиқ талабаларнинг билимлари ва кўникмаларига қўйиладиган талаблар
Бакалавр:

- араб тили фонетикаси ва алифбоси ҳақида тўла маълумотга;
- араб тилига хос қисқа ва чўзиқ унлилар ва бошқа белгилар;
- араб ва эски ўзбек ёзувидаги ўзаро фарқлар ҳақида тасаввурга эга бўлиши лозим.

1.3. Талабалар билими ва қўллай олиши лозим бўлган қондалар

- араб тили грамматик қондаларини старли даражада пухта ўзлаштириши ва амалда қўллай билиши;
- араб сўзлари ўзагини аниқлай олиши;
- феъл ва сўз ясалиш вазилари ва шаклларини ёддан билиши;
- араб тили луғатларидан сўзларни кийинчиликсиз кидириб топиши лозим.

Зарурий кўникмалар:

- араб тилига хос товушларни тўғри талаффуз қилиш;
- турли араб ёзув усулларида битилган матнларни бемалол ўқий олиш;
- сўз бойлигини орттириб бориш.

1.4. Ўқитишда таълимнинг компьютер ахборотлаштириш ва бошқа зарурий технологияларни қўллаш

Араб тилини ўргатиш анъанавий ва илғор таълим бериш усулларидан истифода қилган ҳолда амалга оширилади. Бунда интерактив, ақлий ҳужум ва блиц сўров усулларидан кенг фойдаланилади. Шунингдек, ўқув материаллари турли техник воситалар орқали тақдим қилинади. Ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари ва педагогик ахборот-коммуникация технологиялари қўлланилиши назарда тутилган. Жумладан:

- араб тилига хос бўлган товушларни талаффузини яхшилаш ривожлантириш учун дарсларда замонавий компьютер технологияларидан;

- матнларни ва жумлаларни таржима қилиш жараёнида ақлий ҳужум, гуруҳий фикрлаш педагогик технологиялардан;

- феъл замонлари ва сўзларни грамматик таҳлил қилишда кичик гуруҳлар мусобақалари, гуруҳий фикрлаш педагогик технологияларни қўллаш назарда тутилади.

2. АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАР МАВЗУЛАРИ

1. Кириш. Фонетика ва ёзув. Умумий маълумотлар.
2. Ҳарфлар ва уларнинг ёзувдаги шакллари.
3. Унлилар. Қисқа ва чўзиқ унлилар. Ташдид (иккиланиш).
4. Ҳамза ва унинг турлари. Араб тилига хос “буш” харфлар.
5. Шамсий ва камарий харфлар.
6. Танвинлар.
7. Араб сўзларининг тузилиши.
8. Ўзақ ва унинг турлари.
9. Жинс категорияси.
10. Содда гап.
11. Аниклик ва ноаниклик. Иккилик сон.
12. Кўшлик сон ва унинг турлари.
13. Кишилик ва кўрсатиш олмошлари.
14. Қумакчилар.
15. Келишик. Исмларнинг турланиши.
16. Мослашган ва мослашмаган аниқловчи.
17. Феъл. Феъл ясалиш вазилари.
18. Феълнинг замон шакллари.
19. Изофа бирикмаси.
20. Феълларнинг аниқ ва мажҳул даражалари.
21. Майл. Истик ва буйрук майллари.
22. Масдар (феълдан ясалган от).
23. Сон. Санок ва тартиб сонлар.
24. Луғат билан ишлаш амалиёти.

3. МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ УЧУН МЎЛЖАЛЛАНГАН МАВЗУ ВА ТОПШИРИҚЛАР

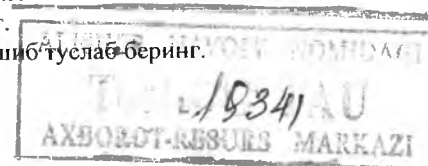
1. ا, ب, ت, ث, ن харфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш.
2. ز, ر, د, د, ي, و харфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш.
3. Чўзиқ ва қисқа унлилар. ج, ك, ل, م харфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Танвинлар. Сўзлар машқ қилиш.
4. ط, ظ, ط, ش, س харфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш.
5. ق, ف, ض, ص харфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш. Ташдид-иккиланиш.

6. ح, خ, ع, غ, ° харфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш.
7. Ҳамза °. Васлани ҳамза. Антиклик артикли. Шамсӣ ва қамарий харфлар.
8. Араб тилида сўз туркумлари. Сўзлар структураси. Ўзак. Ўзак ва ноўзак харфлар.
9. Исmlарда жинс категорияси.
10. Сон категорияси. Иккилик сон. Машқлар бажариш.
11. Кўplik. Тўғри кўplik. Машқлар бажариш.
12. Синик кўplik. Машқлар бажариш.
13. Аникловчи. Машқлар бажариш.
14. Нисбий сифат. Машқлар бажариш.
15. Кўмакчилар. Уларнинг маънолари.
16. Бирикма олмошлари. Машқлар бажариш.
17. Синик кўplik турлари. Уларнинг келишида турланиши ва мослашуви қоидалари.
18. Изофа бирикмаси. Машқлар бажариш.
19. Феъл. I-Боб феъл. Феълнинг ўтган замон шакли. Машқлар бажариш.
20. II-Боб феъл. V-Боб феъл. Машқлар бажариш.
21. III боб феъл. VI боб феъл. Машқлар бажариш.
22. VII боб феъл. VIII боб феъл. Машқлар бажариш.
23. X-Боб феъл. IX-Боб феъл. Машқлар бажариш.
24. Лугат билан ишлаш кўникмасини шакллантириш.

4. ЖОРИЙ НАЗОРАТ УЧУН МЎЛЖАЛЛАНГАН ОҒЗАКИ САВОЛЛАР

1. ا, ب, ت харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. ث, ن харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
3. و, د, ي харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
4. ذ, ز, ر харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
5. Чўзиқ унлилар ёзувда қандай ифодаланади.
6. Қисқа унлилар ёзувда қандай ифодаланади.
7. ح, ك харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
8. ل, م харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
9. س, ش харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
10. ط, ظ харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
11. Танвин нима? У ҳақда гапириб беринг.
12. ص, ض харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.

13. ق, ق харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
14. Танвид-иккиланиш сўзда қачон қўлланилади?
15. ح, ح харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
16. ع, غ, ° харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
17. Ҳамза °нинг ёзувда ифода этиш шакллари кўрсатиб ва тушунтиринг.
18. Васлани ҳамза ° нима?
19. ال – антиклик артикли ҳақида гапириб беринг.
20. Шамсӣ ва қамарий харфларнинг фарқи нимада?
21. Шамсӣ харфларни айтиб беринг.
22. Қамарий харфларни айтиб беринг.
23. Араб тилида сўз туркумлари тушунтиринг.
24. Ўзак ҳақида тушунча беринг.
25. Берилган матндан шамсӣ ва қамарий харф билан бошланувчи сўзларни аниқланг.
26. Ноўзак харфлар ҳақида маълумот беринг.
27. Жинс категорияси ҳақида гапириб беринг.
28. Садда гапга таъриф беринг ва мисоллар билан тушунтиринг.
29. Сўрок юклама ва олмошларини айтиб беринг.
30. Махсус сўрок гапга мисоллар келтиринг ва жавобларини айтиб беринг.
31. Алтернатив сўрок гап қандай ясалди?
32. Иккилик сон қандай ясалди? Мисоллар билан тушунтиринг.
33. Кўplik ҳақида гапириб беринг.
34. Тўғри кўplik қандай ясалди? Мисоллар билан тушунтиринг.
35. Синик кўplik қандай ясалди? Мисоллар билан тушунтиринг.
36. Кишилик олмошларини айтиб беринг.
37. Кўрсатиш олмошларини айтиб беринг.
38. Араб тилида келиш ҳақида маълумот беринг.
39. Исmlарнинг келишида турланишини мисоллар орқали кўрсатиб беринг.
40. Аникловчи ҳақида маълумот беринг ва мисоллар орқали тушунтиринг.
41. Мослашган аникловчи қандай ясалди? Мисоллар орқали тушунтириб беринг.
42. Нисбий сифат қандай ясалди? Мисоллар билан тушунтиринг.
43. Берилган матндан ўтилган мавзуларга оид мисолларни топинг ва таҳлил қилинг.
44. Кўмакчилар ҳақида маълумот беринг.
45. جلس феълнинг ўтган замонда туслаб беринг.
46. Берилган матндан кўмакчиларни топинг.
47. Берилган матндан тўғри ва синик кўplikдаги сўзларни топинг ва бирликдаги шакллари айтиб беринг.
48. Бирикма олмошларини айтиб беринг.
49. Бирор сўзга бирикма олмошлари қўшиб туслаб беринг.

50. Иккилик сондаги сўзларга бирикма олмоши қўшилганда қандай ўзгариш бўлади? Мисоллар билан тушунтиринг.
51. Берилган матндан бирикма олмошларни топинг.
52. كان - феъли ҳақида гапиринг ва уни ўтган замонда туслаб беринг.
53. Икки келишikli исмлар ҳақида маълумот беринг.
54. طشقتد - матнида белгиланган гапни таҳлил қилинг.
55. طشقتد - матнидаги назарий мавзуга оид сўзларни таҳлил қилинг.
56. Синиқ кўплик ҳақида маълумот беринг.
57. Синиқ кўплик ҳосил қилувчи вазиларни айтиб беринг ва мисоллар келтиринг.
58. Лугат ёрдамида синиқ кўпликдаги 10 сўз топинг ва ясалган вазиларини аниқланг.
59. Синиқ кўпликдаги сўзларнинг келишикта турланиши ва мослашув қоидаларини тушунтиринг. Мисоллар келтиринг.
60. Берилган матндан синиқ кўпликдаги сўзларни топинг ва ясалган вазинини аниқланг.
61. Изофа бирикмасини тушунтиринг.
62. Изофа бирикмасига оид мисоллар келтиринг ва тушунтириб беринг.
63. ليس - инкор феъли ҳақида гапиринг ва унинг қўлланишини мисоллар билан тушунтиринг.
64. Феъл ҳақида маълумот беринг.
65. I Боб феълени тушунтиринг.
66. Феълнинг ўтган замон шакли қандай ясалади. Мисоллар билан тушунтиринг.
67. Феълнинг ўтган замон бўлишсиз шакли қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
68. Феълний гап қандай тузилади? Унинг турлари ҳақида маълумот беринг.
69. Тўлдирувчи ҳақида гапиринг ва мисоллар билан тушунтиринг.
70. Бирикма олмошли феълларга мисоллар келтиринг.
71. Берилган матндаги барча феълларни аниқланг.
72. Лугат ёрдамида عمل феълдан ҳосил бўладиган ўзакдош сўзларни топинг ва улар ясалган вазиларни аниқланг.
73. Феълнинг ҳозирги-келаси замон шаклини тушунтиринг.
74. I Боб феълдан ҳозирги-келаси замон ясалишининг ўзига хос хусусиятларини айтиб беринг.
75. كتب феълени ҳозирги-келаси замон шаклига солинг ва туслаб беринг.
76. Берилган матндан ҳозирги-келаси замон феълларини аниқланг.
77. II Боб феъли ҳақида гапиринг. Мисоллар келтиринг.
78. Лугат ёрдамида II Боб феълига 10 мисол топинг.
79. درس феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
80. V Боб феъли ҳақида гапиринг. Мисоллар келтиринг.
81. تبدل феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
82. Лугат ёрдамида V Боб феълига 10 мисол топинг.
83. Майллар ҳақида маълумот беринг.
84. Шарт майли қандай ясалади? Мисоллар келтиринг.

85. Ҳуёрук майли қандай ясалади? Мисоллар келтиринг.
86. Араб тилида мурожаат ва унинг шакллари.
87. III боб феълени тушунтиринг.
88. يادل феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
89. Лугат ёрдамида III Боб феълига 10 мисол топинг.
90. VI Боб феълени тушунтиринг.
91. تكاتب феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
92. Лугат ёрдамида VI Боб феълига 10 мисол топинг.
93. IV Боб феълени тушунтиринг.
94. اقل феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
95. Лугат ёрдамида IV Боб феълига 10 мисол топинг.
96. VII боб феълени тушунтиринг.
97. القلب феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
98. Лугат ёрдамида VII Боб феълига 10 мисол топинг.
99. VIII боб феълени тушунтиринг.
100. اجتمع феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
101. Лугат ёрдамида VIII Боб феълига 10 мисол топинг.
102. X Боб феълени тушунтиринг.
103. استقبل феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
104. Лугат ёрдамида X Боб феълига 10 мисол топинг.
105. IX Боб феълени тушунтиринг.
106. احمر феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
107. Лугат ёрдамида IX Боб феълига 10 мисол топинг.
108. Оглашган феъллар.
109. Масдарлар ҳақида маълумот беринг.
110. I Боб феълдан ясаладиган масдар вазиларини айтиб беринг ва мисоллар келтиринг.
111. Лугат ёрдамида I Боб феълдан ясалган масдарларга мисоллар топинг ва уларнинг ясалган вазини аниқланг.
112. II-X Боб феълларидан масдар ясалиш вазиларини айтиб беринг ва мисоллар келтиринг.
113. Лугатдан II-X Боб феълларидан ясалган масдарларга мисоллар топинг.
114. Араб тили луғатининг тузилиши ҳақида маълумот беринг.
115. مفعول вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
116. فاعل вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
117. مفعلة вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
118. تفعيل вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
119. تفاعل вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
120. استفعال вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
121. افتعال вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.

5. ЎҚУВ ЮКЛАМАСИНИНГ ҲАЖМИ

№	Машгулот	Соат	Умумий вақт сарфи
1.	Амалий машгулот	93	182
2.	Мустақил таълим	89	
Шу жумладан 1-семестр			
1.	Амалий машгулот	63	117
2.	Мустақил таълим	54	
Шу жумладан 2-семестр			
1.	Амалий машгулот	30	65
2.	Мустақил таълим	35	

6. ЖОРИЙ НАЗОРАТ УЧУН БАҲОЛАШ МЕЗОҢЛАРИ

Жорий назорат – талабанинг араб тили мавзулари бўйича билим ва амалий кўникма даражасини аниқлаш ва баҳолаш усули. Араб тили бўйича жорий назорат амалий соат ҳажмидан келиб чиққан ҳолда 5 марта ўтказиладиган ва жами максимал балл 100 ни ташкил этади. Бунда:

1 жорий назорат – максимал 20 балл. Бундан:
мавзуга тайёргарлик ва жавоб бериши – 15 балл
мустақил таълим – 5 балл.

Баҳолаш тури	Ўтказиш шакли	Бажариш механизми	Энг юқори балл	Бажариш вақти
1-ЖБ	оғзаки	2 савол х 7,5 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
2-ЖБ	оғзаки	2 савол х 7,5 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
3-ЖБ	оғзаки	2 савол х 7,5 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
4-ЖБ	оғзаки	2 савол х 7,5 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
5-ЖБ	оғзаки	2 савол х 7,5 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
Жами			100	

Аъло баҳога (86-100)=17,2 – 20 балл

Души баҳога (71-85)=14,2 – 17,1 балл

Ўрта баҳога (55-70)=11 – 14,1 балл

Қониқарсиз баҳога (0-55)=11 баллдан кам

7. АРАБ ТИЛИ ФАНИ БЎЙИЧА ЖОРИЙ БАҲОЛАШ ДАРАЖАЛАРИ 86-100 балл (аъло) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни тўлиқ ўзлаштира;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда аниқ, тўлиқ ва тўғри бажарса;
3. берилган топшириқни мустақил равишда бажариш иқтидорини намоён эта олса;
4. берилган мустақил ишларни тўғри ва тўлиқ амалга оширса ва мавзуга доир назарий билимларни тўғри қўллай олган бўлса.

71-85 балл (яхши) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни яхши ўзлаштира;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда етарли даражада аниқ, тўлиқ ва тўғри бажарса;
3. берилган топшириқни мустақил равишда бажариш иқтидорини намоён эта олса;
4. берилган мустақил ишларни етарли даражада тўғри ва тўлиқ амалга оширса ва мавзуга доир назарий билимларни тўғри қўллай олган бўлса.

55-70 балл (қониқарли) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни қисман ўзлаштира;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда аниқ, қисман ва хато бажарса;
3. берилган топшириқни мустақил равишда бажариш иқтидорини қисман намоён эта олса;
4. берилган мустақил ишларни хатолар билан ва қисман амалга оширса ва мавзуга доир назарий билимларни жузъий камчиликлар билан қўллай олган бўлса.

55 баллдан кам (қониқарсиз) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни ўзлаштира олмаса;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда аниқ, тўлиқ ва тўғри бажармаса;
3. берилган топшириқни мустақил равишда бажариш иқтидорини намоён эта олмаса;
4. берилган мустақил ишларни нотўғри ва умуман амалга оширмаса ва мавзуга доир назарий билимларни нотўғри қўллаган бўлса.

8. АДАБИЁТЛАР

Асосий:

1. Талабов Э. Араб тили дарслиги. Тошкент, 1993.
2. Халидов Б. Учебник арабского языка. Ташкент, 1977.
3. Баранов Х.К. Арабско-русский словарь. Москва, 1991.

Қўшимча:

1. Иброҳимов Н., Юсупов Т. Араб тили грамматикаси. Икки жилдди. Тошкент, 1993.
2. Талабов Э. Арабча-ўзбекча-русча сўзлашгич. Тошкент, 1994.
3. Иброҳимов Н. Ўзбекча-арабча сўзлашгич. Тошкент, 1995.

ТАСДИҚЛАЙМАН

Кафедра мудири

Доц. Р.Зоҳидов

28 август 2011 йил

“АРАБ ТИЛИ” ФАНИДАН ТАЛАБАЛАР БИЛИМИНИ РЕЙТИНГ ТИЗИМИ АСОСИДА БАҲОЛАШ МЕЗОНЛАРИ

Араб тили фанидан олиб бориладиган машғулотлар амалий бўлгани сабабли талабалар билимини рейтинг тизими асосида баҳолаш фақат жорий баҳолаш орқали амалга оширилади.

Баҳолаш мезонинг жорий баҳолаш турида талабанинг араб тили бўйича олиб бориладиган амалий машғулот мавзулари бўйича билими ва амалий ўқиш-маълумоти аниқланади ва баҳоланади.

Араб тили фани бўйича жорий баҳолаш жараёнида қуйидагилар шобатга олинади:

- 1) мустақил назарий тайёргарлик даражаси;
- 2) амалий машғулот топшириқларини бажариш жараёнида олдин ўтилган назарий билимларни тўғри қўллай билиши.

Бундан ташқари талаба араб тили фани дастури камрови бўйича мустақил ишларни амалга ошириши лозим. Бунда мустақил ишдан мақсад берилган топшириқларни амалга оширишда дарс давомида олган назарий билимларини амалиётда таъбиқ эта олиш кўникмасини ҳосил қилишга қаратилган. Талабанинг мустақил ишини баҳолаш жорий баҳолаш тури ичига кирди ва қуйидагилар шобатга олинади:

- 1) араб тили фанидан муайян мавзунинг назарий асосини қай даражада ўқитири олганлиги;
- 2) берилган ишни бажариш давомида тегишли мавзу бўйича назарий билимларни тўғри талқин қилиши ва қўллай олиши.

АРАБ ТИЛИ ФАНИ БҲОЛАШ ЖОРИЙ БАҲОЛАШ ДАРАЖАЛАРИ

86-100 балл (аъло) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни тўлиқ ўзлаштира;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда аниқ, тўлиқ ва тўғри бажарса;
3. берилган мустақил ишларни тўғри ва тўлиқ амалга оширса ва мавзуга доир назарий билимларни тўғри қўллай олган бўлса.

71-85 балл (яхши) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни яхши ўзлаштира;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда етарли даражада аниқ, тўлиқ ва тўғри бажарса;

3. берилган мустақил ишларни етарли даражада тўғри ва тўлиқ амалга оширса ва мавзуга доир назарий билимларни тўғри қўллай олган бўлса.

55-70 балл (қоникарли) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни қисман ўзлаштирса;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда аниқ, қисман ва хато бажарса;
3. берилган мустақил ишларни хатолар билан ва қисман амалга оширса ва мавзуга доир назарий билимларни жузъий камчиликлар билан қўллай олган бўлса.

55 баллдан кам (қоникарсиз) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни ўзлаштира олмаса;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда аниқ, тўлиқ ва тўғри бажармаса;
3. берилган мустақил ишларни нотўғри ва умуман амалга оширмаса ва мавзуга доир назарий билимларни нотўғри қўллаган бўлса.

“Араб тили” фанидан баллар тақсимоти ва баҳолаш мезони

Бир ўқув йили давомида

№	Машгулот	Аудитория соати	Умумий вақт сарфи
1.	Амалий машгулот	93	93
Шу жумладан 1-семестр			
1.	Амалий машгулот	63	63
Шу жумладан 2-семестр			
1.	Амалий машгулот	30	30

Жорий назорат – талабанин араб тили мавзулари бўйича билим ва амалий кўникма даражасини аниқлаш ва баҳолаш усули. Араб тили бўйича жорий назорат амалий соат ҳажмидан келиб чиққан ҳолда 5 марта ўтказилади ва жами максимал балл 100 ни ташкил этади. Бунда:

1 жорий назорат – максимал 20 балл. Бундан: мавзуга тайёргарлик ва жавоб бериши – 15 балл мустақил таълим – 5 балл.

Баҳолаш тури	Ўтказиш шакли	Бажариш механизми	Энг юкори балл	Бажариш вақти
1-ЖБ	оғзаки	2 савол x 7.5=15	20	Дарс

		мустақил таълим - 5		жараёнида
2-ЖБ	оғзаки	2 савол x 7.5=15 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
3-ЖБ	оғзаки	2 савол x 7.5=15 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
4-ЖБ	оғзаки	2 савол x 7.5=15 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
5-ЖБ	оғзаки	2 савол x 7.5=15 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
Жами				100

Аъло баҳога (86-100)=17,2 – 20 балл
 Яхши баҳога (71-85)=14,2 – 17,1 балл
 Ўрта баҳога (55-70)=11 – 14,1 балл
 Қоникарсиз баҳога (0-55)=11 баллдан кам

ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ

Араб тили асосларини ўргатиш анъанавий ва илғор таълим бериш усулларидан истифода қилган ҳолда амалга оширилади. Бунда интерактив, ақлий ҳужум ва блиц сўров усулларидан кенг фойдаланилади. Шунингдек, ўқув материаллари турли техник воситалар орқали тақдим қилинади. Ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари ва педагогик ахборот-коммуникация технологиялари қўлланилиши назарда тутилган. Жумладан:

- матнларни ва жумлаларни таржима қилиш жараёнида ақлий ҳужум, гуруҳий фикрлаш педагогик технологиялардан;

- феъл замонлари ва сўзларни грамматик таҳлил қилишда кичик гуруҳлар мусобақалари, гуруҳий фикрлаш педагогик технологияларни қўллаш назарда тутилади.

АРАБ ТИЛИДАН ТЕСТ САВОЛЛАРИ

1. Араб алифбосида неча ҳарф бор?

- А) 27
- Б) 32
- В) 28
- Г) 36

2. Араб алифбосидаги ҳарфлар неча ёзув шаклига эга?

- А) 1
- Б) 4
- В) 2
- Г) 3

3. Араб алифбосида неча ҳарф бир томондан қўшилади?

- А) 12
- Б) 8
- В) 6
- Г) 14

4. Араб алифбосидаги неча ҳарф икки томондан қўшилади?

- А) 18
- Б) 6
- В) 28
- Г) 22

5. Бир томондан қўшиладиган ҳарфлар неча ёзув шаклига эга?

- А) 1
- Б) 3
- В) 2
- Г) 4

6. Қўши ҳарфлар сони неча?

- А) 27
- Б) 13
- В) 14
- Г) 36

7. Араб тилида унлилар неча?

- А) 2
- Б) 6
- В) 3
- Г) 8

7. Қисқа унлиларнинг ўзига хос хусусиятларини кўрсатинг.

- А) Ёзувда ифода этмайди
- Б) Ёзувда ифода этади
- В) Ёзувда белгилар билан берилади
- Г) А ва В

8. Танвин нима?

- А) Ноаниқлик белгиси
- Б) Келишиқ кўшимчаси
- В) Аниқлик белгиси
- Г) А ва Б

9. Ташдид нима?

- А) Аниқлик белгиси
- Б) Ҳарфнинг иккиланиши
- В) Ҳарфнинг тушиб қолиши
- Г) Сўз охиридаги кўшимчанинг ўқилмаслиги

10. Чўзик унлилар ёзувда қайси ҳарфлар орқали ифодаланади?

- А) ت, ب, ا
- Б) د, ي, و
- В) ع, غ, ه
- Г) ا, ي, و

11. ال - нима?

- А) Аниқлик артикли
- Б) Ҳарфнинг иккиланиши
- В) Ҳарфнинг тушиб қолиши
- Г) Сўз охиридаги кўшимчанинг ўқилмаслиги

12. Ой ҳарфлари нечта?

- А) 22
- Б) 16
- В) 6
- Г) 14

13. Араб тилида ўзак –

- А) Фақат ундош ҳарфлардан ташкил топади
- Б) Ундош ва унли ҳарфлардан иборат
- В) Фақат қисқа унлилардан иборат
- Г) Фақат чўзик унлилардан иборат

14. Ноўзак ҳарфлар нечта?

- А) 25
- Б) 28

15) 10

Г) 12

15. Муанияс жинсидаги сўзнинг асосий белгиси нима?

- А) Аниқлик артикли
- Б) Ҳарфнинг иккиланиши
- В) Сўзнинг охиридаги ь
- Г) Сўз охиридаги кўшимчанинг ўқилмаслиги

16. Араб тилида сўз туркумлари нечта?

- А) 6
- Б) 5
- В) 3
- Г) 2

17. Таннинг кесимига кўра нечта тури бор?

- А) 3
- Б) 1
- В) 2
- Г) 4

18. Араб тилида нечта келишиқ бор?

- А) 5
- Б) 8
- В) 6
- Г) 3

19. Мосланган бирикмада аниқловчи ва аниқланмиш муносабатини топинг?

- А) Сонда ва жинсида мослашади
- Б) Фавайт жинсида мослашади
- В) Сонда, жинсида, келишиқда ва ҳолатда мослашади
- Г) Ҳеч нарсада мослашмайди

20. Шофа бирикмасида қаратқич ва қаралмиш муносабатини топинг?

- А) Сонда ва жинсида мослашади
- Б) Фавайт жинсида мослашади
- В) Сонда, жинсида, келишиқда ва ҳолатда мослашади
- Г) Ҳеч нарсада мослашмайди

21. Ўзак турларини аниқланг

- А) Тўғри, иккиланган
- Б) Ноқис, ҳамзали
- В) А ва Б
- Г) Жинсли, аниқ

22. كان - феълнинг ўзаги қайсисига мансуб?

- А) Тўғри
- Б) Иккиланган
- В) Ноқис
- Г) Ҳамзали

23. جلس феълининг ўзаги қайсисига мансуб?

- А) Тўғри
- Б) Иккиланган
- В) Ноқис
- Г) Ҳамзали

24. انقلب феълининг ўзаги неча ҳарфдан иборат?

- А) 2
- Б) 3
- В) 4
- Г) 5

26. كتبوا феълининг ўзагини топинг?

- А) كتا
- Б) كتب
- В) كتبو
- Г) كتبا

27. كتبت феълининг ўзагини топинг?

- А) كت
- Б) كتب
- В) كتبن
- Г) كتبتن

28. مشرك феълининг ўзагини топинг?

- А) مرك
- Б) مشك
- В) مشر
- Г) شرك

29. شديد феълининг ўзагини топинг?

- А) ديد
- Б) شدد
- В) شدي
- Г) شديد

30. تبارك феълининг ўзагини топинг?

- А) تبرك
- Б) تبار

10) بارك

Г) بارك

11. اعلم феълининг ўзагини топинг?

- А) اعلم
- Б) علم
- В) لام
- Г) علمم

12. صالحون сўзининг ўзагини топинг?

- А) صالح
- Б) لحو
- В) صالحو
- Г) صالح

13. سموات сўзининг ўзагини топинг?

- А) سموات
- Б) لوات
- В) سمو
- Г) سموات

14. اتصال сўзининг ўзагини топинг?

- А) اتصال
- Б) اتصل
- В) اتصال
- Г) اتا

15. جاريا сўзининг ўзагини топинг?

- А) جري
- Б) جان
- В) جدر
- Г) جار

16. Араб тилида энг кўп ишлатиладиган феъл шакллари неча?

- А) 24
- Б) 14
- В) 10
- Г) 13

17. 1 Ёоб феъли неча шаклга эга?

- А) 2
- Б) 1
- В) 3
- Г) 5

38. Ўтган замон феълнинг бўлишсизлик шакли қайси олмош билан ясалади?

- A) ما
- B) لا
- B) هل
- Г) کم

38. Ҳозирги-келаси замон феълнинг бўлишсизлик шакли қайси олмош билан ясалади?

- A) ما
- B) لا
- B) هل
- Г) کم

39. Иккилик сон қайси қўшимча билан ясалади?

- A) ات
- B) ان
- B) ون
- Г) ة

40. Тўғри кўплик музаккар жинс қайси қўшимча билан ясалади?

- A) ات
- B) ان
- B) ون
- Г) ة

41. Тўғри кўплик муаннас жинс қайси қўшимча билан ясалади?

- A) ات
- B) ان
- B) ون
- Г) ة

42. Нисбий сифат қайси қўшимча билан ясалади?

- A) ات
- B) ية
- B) Б ва Г
- Г) ى

43. Луғатдан сўз қандай топилади?

- A) Сўзларнинг алифбо тартибида
- B) Ўзақларнинг алифбо тартибида
- B) Қўшимчасига қараб
- Г) Жинсига қараб

44. Феълий гапла кесим қай тартибда келади?

- A) Эгадан олдин

B) Эгдан кейин

B) Гап охирида

Г) А ва Б

39. Даф қайси феъл Бобининг масдари?

A) I

B) IV

B) II

Г) X

40. توكىل қайси феъл Бобининг масдари?

A) I

B) IV

B) II

Г) X

41. توكىل қайси феъл Бобининг масдари?

A) I

B) IV

B) VII

Г) X

42. توكىل қайси феъл Бобининг масдари?

A) I

B) IV

B) II

Г) X

43. توكىل қайси феъл Бобининг масдари?

A) I

B) VI

B) II

Г) X

44. توكىل қайси феъл Бобининг масдари?

A) I

B) IV

B) VIII

Г) X

45. توكىل қайси феъл Бобининг масдари?

A) I

B) IV

B) II

Г) IX

52. **تفعل** қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- B) V
- B) II
- Г) X

53. **فعال** қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- B) IV
- B) III
- Г) X

54. **مفاعلة** қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- B) IV
- B) III
- Г) X

55. **فعالة** қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- B) IV
- B) II
- Г) X

56. **فعلان** қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- B) IV
- B) II
- Г) X

57. **فعولة** қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- B) IV
- B) II
- Г) X

58. **فعالة** қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- B) IV
- B) II
- Г) X

59. **فعلى** қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- B) IV

B) II

Г) X

60. **فعل** қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- B) IV
- B) II
- Г) X

61. **فعل** қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- B) IV
- B) II
- Г) X

62. **فعل** қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- B) IV
- B) II
- Г) X

63. **فعل** қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- B) IV
- B) II
- Г) X

64. Гапни тугалланг:**المدرسة**

- A) قديم
- B) قديمة
- B) القديمة
- Г) قديم

65. Гапни тугалланг:**المكتب**

- A) قديم
- B) قديمة
- B) القديمة
- Г) قديم

66. Гапни тугалланг:**المدن**

- A) قديم
- B) قديمة
- B) القديمة
- Г) قديم

67. Гапни тугалланг:الطلاب

- A) ذاهيون
- B) ذاهب
- B) الذاهيون
- Г) ذاهيات

68. Гапни тугалланг:الطاليات

- A) ذاهيون
- B) ذاهب
- B) الذاهيون
- Г) ذاهيات

69. Гапни тугалланг: جميلة.....

- A) كتاب
- B) الجبل
- B) حديقة
- Г) الحديقة

70. Гапни тугалланг: جميلة.....

- A) كتاب
- B) الجبال
- B) الباب
- Г) حديقة

71. Мос аниқловчини танлаб гапни тугалланг: جميلة.....الحديقة

- A) كتاب
- B) الجبل
- B) حديقة
- Г) الكبيرة

72. Мос аниқловчини танлаб гапни тугалланг: جميلة.....الكتب

- A) الكبير
- B) الجبل
- B) حديقة
- Г) الكبيرة

73. Мос аниқловчини танлаб гапни тугалланг: جميلة.....الحدائق

- A) الكبير
- B) الجبل
- B) حديقة
- Г) الكبيرة

74. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг: الجامعة ذاهيون.....

- A) المدرس
- B) المدرسان

67. Гапни тугалланг:الطلاب

70. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг: الجامعة ذاهيات.....

- A) المدرس
- B) المدرسات
- B) المدرسات
- Г) المدرس

71. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг: ذاهيتان.....مدرستا

- A) الجامعة
- B) المكتبة
- B) الجامعة
- Г) المدرس

77. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг: واسعة.....شوارع

- A) الجامعة
- B) المكتبة
- B) الجامعة
- Г) المدينة

78. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг:.....شوارع المدينة

- A) الواحدة
- B) واسع
- B) واحدة
- Г) واسعة

79. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг:.....شارع المدينة

- A) الواحدة
- B) واسع
- B) واحدة
- Г) واسعة

81. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг:.....اشجار المدينة

- A) شجرة
- B) الشجر
- B) شجرة
- Г) شجار

81. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг:.....بيعتا

- A) شجرة
- B) الشجر
- B) شجرة
- Г) شجار

82. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг:..... كلب اخي

- A) صغير
- Б) الصغير
- B) صغيرة
- Г) صغار

83. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг:..... بيوت جارهم

- A) صغير
- Б) الصغير
- B) صغيرة
- Г) صغار

84. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг:..... بيوتهن

- A) صغير
- Б) الصغير
- B) صغيرة
- Г) صغار

85. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг:..... صغيران

- A) مدينتان
- Б) مدينتاهم
- B) المدينة
- Г) المدن

86. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг:..... صغيرة

- A) مدننا
- Б) مدينتاهم
- B) المدينة
- Г) مدن

87. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг:..... مكتب صديقي

- A) بيضاء
- Б) ابيض
- B) البيضاء
- Г) الابيض

88. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг:..... مكتبة صديقي

- A) صغير
- Б) الصغير
- B) صغيرة
- Г) صغار

89. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг:..... ذهب

- A) الطالب
- Б) الطالبة

89. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг:..... الطلاب

90. Mos сўзни танلاб гапни тугалланг:..... الطلاب

- A) طالب
- Б) طالبا
- B) طالبة
- Г) طالبات

91. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг:..... الطالبات

- A) طالب
- Б) طالبا
- B) طالبة
- Г) طالبات

92. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг:..... الطالبان

- A) طالب
- Б) طالبا
- B) طالبة
- Г) طالبات

93. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг:..... الطالبتان

- A) طالب
- Б) طالبا
- B) طالبة
- Г) طالبات

**“АРАБ ТИЛИ” ФАНИДАН ЖОРИЙ НАЗОРАТ УЧУН
МЎЛЖАЛЛАНГАН ОҒЗАКИ САВОЛЛАР**

1. بِ، پ، ت ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. ث، ن، ڤ ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
3. د، ي، و ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
4. ز، ر، ذ ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
5. Чўзик унлилар ёзувда қандай ифодаланади.
6. Киска унлилар ёзувда қандай ифодаланади.
7. ح، ك ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
8. ل، م ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
9. س، ش ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
10. ط، ظ ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
11. Танвии нима? У ҳақда гапириб беринг.
12. ص، ض ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
13. ق، ف ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
14. Ташдид-иккиланиш сўзда қачон қўлланилади?
15. ح، خ ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
16. ع، غ، ء ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
17. Ҳамза ء нинг ёзувда ифода этиш шаклларини кўрсатинг ва тушунтиринг.
18. Васлали ҳамза ء нима?
19. ال - аниқлик артикли ҳақида гапириб беринг.
20. Шамсий ва камарий ҳарфларнинг фарқи нимада?
21. Шамсий ҳарфларни айтиб беринг.
22. Камарий ҳарфларни айтиб беринг.
23. Араб тилида сўз туркумларини тушунтиринг.
24. Ўзак ҳақида тушунча беринг.
25. Берилган матидан шамсий ва камарий ҳарф билан бошланувчи сўзларни аниқланг.
26. Ноўзак ҳарфлар ҳақида маълумот беринг.
27. Жинс категорияси ҳақида гапиринг.
28. Содда гапга таъриф беринг ва мисоллар билан тушунтиринг.

29. Сўроқ шайба ва олмошларини айтиб беринг.
30. Мақсуд сўроқ гапга мисоллар келтиринг ва жавобларини айтинг.
31. Алтернатив сўроқ гап қандай ясалади?
32. Невчани сон қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
33. Ёриши ҳақида гапириб беринг.
34. Тўғри ва Ўғрик қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
35. Синик кўпик қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
36. Ёришанк олмошларини айтиб беринг.
37. Ёридатин олмошларини айтиб беринг.
38. Араб тилида келишик ҳақида маълумот беринг.
39. Невчаларнинг келишикда турланишини мисоллар орқали кўрсатиб беринг.
40. Аниқловчи ҳақида маълумот беринг ва мисоллар орқали тушунтиринг.
41. Мослашган аниқловчи қандай ясалади? Мисоллар орқали тушунтириб беринг.
42. Невбий сифат қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
43. Берилган матидан ўтилган мавзуларга онд мисолларни топинг ва таълиф қилинг.
44. Кўмакчилар ҳақида маълумот беринг.
45. لاء феълни ўтган замонда туслаб беринг.
46. Берилган матидан кўмакчиларни топинг.
47. Берилган матидан тўғри ва синик кўпликдаги сўзларни топинг ва биринчидаги шаклларини айтиб беринг.
48. Бирикма олмошларини айтиб беринг.
49. Бирор сўзга бирикма олмошлари кўшиб туслаб беринг.
50. Невчани сондаги сўзларга бирикма олмоши қўшилганда қандай ўзгариш бўлади? Мисоллар билан тушунтиринг.
51. Берилган матидан бирикма олмошларни топинг.
52. لاء - феъл ҳақида гапиринг ва уни ўтган замонда туслаб беринг.
53. Неври келишикли исмлар ҳақида маълумот беринг.
54. لاء - матида белгиланган гапни таҳлил қилинг.
55. لاء - матидаги назарий мавзуга онд сўзларни таҳлил қилинг.
56. Синик кўпик ҳақида маълумот беринг.
57. Синик кўпик ҳосил қилувчи вазиларни айтиб беринг ва мисоллар келтиринг.
58. لاء - феълда синик кўпликдаги 10 сўз топинг ва ясалган вазиларини аниқланг.
59. Синик кўпикдаги сўзларнинг келишикда турланиши ва мослашув келишларини тушунтиринг. Мисоллар келтиринг.
60. Берилган матидан синик кўпликдаги сўзларни топинг ва ясалган вазиларни аниқланг.
61. لاء бирикмасини тушунтиринг.
62. لاء бирикмасига онд мисоллар келтиринг ва тушунтириб беринг.
63. لاء - инкор феъл ҳақида гапиринг ва унинг қўлланишини мисоллар билан тушунтиринг.

64. Феъл ҳақида маълумот беринг.
65. I Боб феълни тушунтиринг.
66. Феълнинг ўтган замон шакли қандай ясалади. Мисоллар билан тушунтиринг.
67. Феълнинг ўтган замон бўлишсиз шакли қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
68. Феъллий ган қандай тузилади? Унинг турлари ҳақида маълумот беринг.
69. Тўлдирувчи ҳақида гапиринг ва мисоллар билан тушунтиринг.
70. Бирикма олмошли феълларга мисоллар келтиринг.
71. Берилган матидаги барча феълларни аниқланг.
72. Лугат ёрдамида **عَلَّ** феълдан ҳосил бўладиган ўзакдош сўзларни топинг ва улар ясалган вазиларни аниқланг.
73. Феълнинг ҳозирги-келаси замон шаклини тушунтиринг.
74. I Боб феълдан ҳозирги-келаси замон ясаилишининг ўзига хос хусусиятларини айтиб беринг.
75. **كَتَبَ** феълни ҳозирги-келаси замон шаклига солинг ва туслаб беринг.
76. Берилган матидан ҳозирги-келаси замон феълларини аниқланг.
77. II Боб феъл ҳақида гапиринг. Мисоллар келтиринг.
78. Лугат ёрдамида II Боб феълга 10 мисол топинг.
79. **دَرَسَ** феълни ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
80. V Боб феъл ҳақида гапиринг. Мисоллар келтиринг.
81. **تَدَبَّرَ** феълни ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
82. Лугат ёрдамида V Боб феълга 10 мисол топинг.
83. Майллар ҳақида маълумот беринг.
84. Шарт майли қандай ясалади? Мисоллар келтиринг.
85. Буйрук майли қандай ясалади? Мисоллар келтиринг.
86. Араб тилида мурожаат ва унинг шакллари.
87. III боб феълни тушунтиринг.
88. **بَادَلَ** феълни ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
89. Лугат ёрдамида III Боб феълга 10 мисол топинг.
90. VI Боб феълни тушунтиринг.
91. **نَكَتَبَ** феълни ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
92. Лугат ёрдамида VI Боб феълга 10 мисол топинг.
93. IV Боб феълни тушунтиринг.
94. **اَقْبَلَ** феълни ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
95. Лугат ёрдамида IV Боб феълга 10 мисол топинг.
96. VII боб феълни тушунтиринг.
97. **اَنْقَلَبَ** феълни ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
98. Лугат ёрдамида VII Боб феълга 10 мисол топинг.
99. VIII боб феълни тушунтиринг.
100. **اجْتَمَعَ** феълни ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
101. Лугат ёрдамида VIII Боб феълга 10 мисол топинг.
102. X Боб феълни тушунтиринг.
103. **اسْتَقْبَلَ** феълни ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
104. Лугат ёрдамида X Боб феълга 10 мисол топинг.

105. III боб феълни тушунтиринг.
106. **عَلَّ** феълни ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
107. Лугат ёрдамида IX Боб феълга 10 мисол топинг.
108. Оғашган феъллар.
109. Масдарлар ҳақида маълумот беринг.
110. I Боб феълдан ясаладиган масдар вазиларини айтиб беринг ва мисоллар келтиринг.
111. Лугат ёрдамида I Боб феълдан ясалган масдарларга мисоллар топинг ва уларнинг ясалган вазини аниқланг.
112. II-X Боб феълларидан масдар ясаилиш вазиларини айтиб беринг ва мисоллар келтиринг.
113. Лугатдан II-X Боб феълларидан ясалган масдарларга мисоллар топинг.
114. Араб тили лугатининг тузилиши ҳақида маълумот беринг.
115. **عَلَّ** вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
116. **عَلَّ** вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
117. **عَلَّ** вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
118. **عَلَّ** вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
119. **عَلَّ** вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
120. **عَلَّ** вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
121. **عَلَّ** вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.

"АРАБ ТИЛИ" ФАНИДАН ЖОРИЙ БАҲОЛАШ УЧУН БИЛЕТЛАР

1-билет

1. **عَلَّ** ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар шитировида сўзлар ёзиб беринг.
2. Келма ушбулар ёзувда қандай ифодаланади.

2-билет

1. **عَلَّ** ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар шитировида сўзлар ёзиб беринг.
2. Унинг ушбулар ёзувда қандай ифодаланади.

3-билет

1. **عَلَّ** ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар шитировида сўзлар ёзиб беринг.
2. Таъини нима? У ҳақда гапириб беринг.

4-билет

1. **عَلَّ** ҳарфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар шитировида сўзлар ёзиб беринг.
2. Таъини иккиланнинг сўзда қачон қўлланилади?

5-билет

1. ح, ك харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Ҳамза ە нинг ёзувда ифода этиш шаклларини кўрсатинг ва тушунтиринг.

6-билет

1. ل, م харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Васлални ҳамза 1 нима?

7-билет

1. س, ش харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. ال - аниқлик артикли ҳақида гапириб беринг.

8-билет

1. ط, ظ харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Шамсий ва қамарий харфларнинг фарқи нимада?

9-билет

1. ص, ض харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Шамсий харфларни айтиб беринг.

10-билет

1. ق, ف харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Қамарий харфларни айтиб беринг.

11-билет

1. ح, خ харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Араб тилида сўз туркумларини тушунтиринг.

12-билет

1. ع, غ, ۞ харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Ўзақ ҳақида тушунча беринг.

13-билет

1. Ноўзақ харфлар ҳақида маълумот беринг.
2. Жинс категорияси ҳақида гапиринг.

14-билет

1. Ҳамза 1 нинг ёзувда ифода этиш шаклларини кўрсатиб беринг ва мисоллар билан тушунтиринг.
2. Уров ювчама ва олмашларини айтиб беринг.

15-билет

1. Маънавий сўрок гана мисоллар келтиринг ва жавобларини айтинг.
2. Иккилик ҳол қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.

16-билет

1. Алтернатив сўрок гана қандай ясалади?
2. Чўрғоқ қандай гапириб беринг.

17-билет

1. Турғун сўзлик қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
2. Ишқоник олмашларини айтиб беринг.

18-билет

1. Синоним сўзлик қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
2. Ўзгариш олмашларини айтиб беринг.

19-билет

1. Араб тилида келиши ҳақида маълумот беринг.
2. Антикловчи қандай маълумот беринг ва мисоллар орқали тушунтиринг.

20-билет

1. Номларнинг келишида турланишини мисоллар орқали кўрсатиб беринг.
2. Маънавий аниқловчи қандай ясалади? Мисоллар орқали тушунтириб беринг.

21-билет

1. Иккилик афғат қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
2. Ўзгариш матидан ўтилган мавзуларга оид мисолларни топинг ва таҳлил қилинг.

22-билет

1. Ўзгаришлар ҳақида маълумот беринг.
2. 100% феълнинг ўтган замонда туслаб беринг.

23-билет

1. Ўзгариш олмашларини айтиб беринг.
2. Ўзгариш матидан кўмакчиларни топинг.

24-билет

1. Иккилик афғат сўзларга бирикма олмаши қўшилганда қандай ўзгариш бўлади? Мисоллар билан тушунтиринг.

2. Бирор сўзга бирикма олмошлари кўшиб туслаб беринг.

25-билет

1. **كَلْب** - феъли ҳақида гапиринг ва уни ўтган замонда туслаб беринг.
2. Икки келишikli исмлар ҳақида маълумот беринг.

26-билет

1. Синик кўплик ҳақида маълумот беринг.
2. **لَيْسَ** - инкор феъли ҳақида гапиринг ва унинг қўлланишини мисоллар билан тушунтиринг.

27-билет

1. Синик кўплик ҳосил қилувчи вазиларни айтиб беринг ва мисоллар келтиринг.
2. Изофа бирикмасини тушунтиринг.

28-билет

1. Синик кўпликдаги сўзларнинг келишикда турланиши ва мослашув қондаларини тушунтиринг. Мисоллар келтиринг.
2. Феъл ҳақида маълумот беринг.

29-билет

1. Изофа бирикмасига оид мисоллар келтиринг ва тушунтириб беринг.
2. I Боб феълини тушунтиринг.

30-билет

1. Феълнинг ўтган замон шакли қандай ясалади. Мисоллар билан тушунтиринг.
2. Лугат ёрдамида **عمل** феълидан ҳосил бўладиган ўзакдош сўзларни топинг ва улар ясалган вазиларни аниқланг.

31-билет

1. Феълнинг ўтган замон бўлишсиз шакли қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
2. Берилган матндаги барча феълларни аниқланг.

32-билет

1. Феъллий гап қандай тузилади? Унинг турлари ҳақида маълумот беринг.
2. Тўлдирувчи ҳақида гапиринг ва мисоллар билан тушунтиринг.

33-билет

1. Феълнинг ҳозирги-келаси замон шаклини тушунтиринг.
2. **كَتَبَ** феълини ҳозирги-келаси замон шаклига солинг ва туслаб беринг.

34-билет

1. I Боб феълдан ҳозирги-келаси замон ясалишининг ўзига хос хусусиятларини айтиб беринг.
2. Ироқий матндан ҳозирги-келаси замон феълларини аниқланг.

35-билет

1. II Боб феълни ҳақида гапиринг. Мисоллар келтиринг.
2. II Боб феълнинг ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.

36-билет

1. V Боб феълни ҳақида гапиринг. Мисоллар келтиринг.
2. V Боб феълнинг ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.

37-билет

1. Шарт маъни қандай ясалади? Мисоллар келтиринг.
2. Араб тилида мурожаат ва унинг шакллари.

38-билет

1. Виртул маъни қандай ясалади? Мисоллар келтиринг.
2. III Боб феълнинг тушунтиринг.

39-билет

1. III Боб феълнинг ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
2. VI Боб феълнинг тушунтиринг.

40-билет

1. IV Боб феълнинг ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
2. IV Боб феълнинг тушунтиринг.

“АРАБ ТИЛИ” ФАНИДАН ТАРҚАТМА МАТЕРИАЛ

АРАБ ҲАРФЛАРИНИНГ ЁЗИЛИШИ: ШАКЛЛАРИ, ТАРТИБИ

Араб ёзувнинг ўзига хос хусусияти унинг ўнг тарафдан чап тарафга қараб ёзилишидир. Кирилл ёки латин ёзувига ўрганган ва кўниккан киши учун бу бироз ноқулайлик тугдириши мумкин. Лекин араб ҳарфларини машқ қила бошлаган ўқувчи тезда бунга кўникиб кетади.

Араб алифбосида 28 ҳарф бор. Шулардан 22 таси 4 ёзув шаклига, қолган 6 таси эса 2 ёзув шаклига эга. Бу жиҳатдан 4 ёзув шаклига эга бўлган ҳарфлар икки томондан, яъни ўзидан олдинги ва ўзидан кейинги ҳарфга қўшилса, 2 ёзув шаклига эга бўлган ҳарфлар фақат бир томондан, ўзидан олдинги ҳарфгагина қўшилади.

Араб ёзувида ҳарфларнинг катта ёки кичик шакллари мавжуд эмас. Алифбодаги барча ҳарфлар ундош ҳарфлар.

харф	номи		товуши	транскрипцияси
	арабча	ўзбекча		
ا	الف	алиф	а	а
ب	باء	ба'	б	б
ت	تاء	та'	т	т
ث	ثاء	са'	с	с
ج	جيم	жим	ж	ж
ح	حاء	ха'	ҳ	ҳ
خ	حاء	ха'	х	х
د	ذال	дал	д	д
ذ	ذال	зāl	з	з
ر	راء	ра'	р	р
ز	زاي	зай	з	з
س	سين	син	с	с
ش	شين	шин	ш	ш
ص	صاد	сād	с	с
ض	ضاد	дād	д	д
ط	طاء	та'	т	т
ظ	ظاء	зā'	з	з
ع	عين	'айн	'	'
غ	غين	гайн	ғ	ғ

ف	فاء	фа'	ф	ф
ق	قاف	қаф	к	к
ك	كاف	каф	к	к
ل	لام	ләм	л	л
م	ميم	мим	м	м
ن	نون	нун	н	н
ه	هاء	ха'	х	х
و	واو	уау	в	в
ى	ياء	йа'	й	й

АРАБ ҲАРФЛАРИНИНГ ЁЗУВ ШАКЛЛАРИ

ИККИ ТАРАФЛАМА ҚЎШИЛАДИГАН ҲАРФЛАР

алохида шакл	сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида

БИР ТАРАФЛАМА ҚЎШИЛАДИГАН ҲАРФЛАР

алоҳида шакл	сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида

ҲАМЗА ВА БОШҚА ЁРДАМЧИ БЕЛГИЛАР

Араб алифбосига кирмаган яна бир харф бўлиб у ۋ “та марбута”, яъни боғланган та’:

اَ	اِ
----	----

Бу харф фақат сўз охирида ишлатилади ва ўзидан кейин бирор қўшимча кўшилиш вақтида оддий та’ харфига айланиб кетади: لَعْنَةُ - لعنة.

ХАРАКАТЛАР

Араб ёзувида ҳаракатлар қисқа унли товушларни ифода этиш учун хизмат қилади. Бундай ҳаракатлар 3 та:

1) харф устига қўйилган ۋетик чизиқча – (фатҳа) қисқа «а» унлисини ифодалайди: қа – قَ ; са – سَ ; ха – خَ ; ба – بَ .

2) харф остига қўйилган ۋетик чизиқча – (касра) қисқа «и» унлисини ифодалайди: ки – كِ ; си – سِ ; ти – تِ ; хи – حِ .

3) харф устига қўйилган вергул – (дамма) қисқа «у» унлисини ифодалайди: ку – كُ ; су – سُ ; ду – دُ ; бу – بُ .

ЧЎЗИҚ УНЛИЛАР

Араб ёзувида чўзиқ унлилар ۋ, ى, ۋ харфлари орқали ифода қилинади. Бунда чўзиқ унли товуши оддий товушга нисбатан икки баравар чўзиқ талаффуз қилинади:

كانَ - «а» : مَاءَ - «а» ; كَانَا - «а» .

فِيهِ - «и» : فِي - «и» ; فِيهِ - «и» .

دُونَهُ - «у» : دُونَ - «у» ; دُونَهُ - «у» .

Ҳамза белгиси ۋ одатда сўз ўртаси ва охирида ۋ, ى, ۋ харфлари, сўз бошида эса фақат ۋ харфи устига қўйилади. Ҳамза сўз ўртасида ى харфининг устига қўйилганда ى нинг икки нуктаси ишлатилмайди. Сўз охирида ўзидан олдин чўзиқ унли келган бўлса ҳамза белгиси ҳеч қандай тагликсиз, алоҳида ۋ ни қўйилади: آمَرَ - «амара; رؤسَ - ра’уса; مَرِيءَ - мари’а; جَاءَ - джа’а.

Ҳамзанинг қисқа унлилар билан келиши қуйидагича: ۋ - «а»; ۋ - «и»; ۋ - «у»; ۋ - «ъ».

– (ташдид) – иккиланиш белгиси. Сўз ўртаси ёки охирида икки ундош харф кетма-кет келиб, уларнинг биринчиси ҳеч қандай қисқа унли товуши билан ифодаланмаган ҳолда ундош харфнинг биттаси ёзилади ва устига ташдид белгиси қўйилади ва ўқилганда харф иккиланиб талаффуз қилинади: نَقَى - дакқа; سَرَرَا - сарра; صَدَقَ - саддақа.

– (сукун) – ундош харф унли товуш билан ифодаланмаган ҳолда унинг устига қўйилади: مَنْ - ман; قُلْتُ - қулту; وَسُوسَ - васваса; خَفَا - хиф.

ۋ (васла) – сўз бошидагина ишлатилади ва ۋ харфининг устига қўйилади. Сўзда васла ишлатилган тақдирда сўз бошидаги ۋ харфи ўқилмайди: رَبِّي أَغْفَرُ ۋ - рабби гғир ва рҳам.

ۋ (мадда) – чўзиш белгиси сўз боши ва ўртасида ۋ харфининг устига қўйилади. Мадда ёзувда ۋ харфлар бирикмасини ифода қилади: آدَمَ - Адаму; الْقُرْآنَ - ал-Қур’ану; ёки сўздаги ۋ нинг иккидан кўпроқ чўзилишини билдиради: وَالسَّمَاءِ ۋ - ва с-самā’и.

ТАНВИН

Араб сўзларининг (феъл ва харф сўз туркумига кирувчи сўзлардан ташқари) охириги харфи усти ёки остига қўйилган ҳаракат белгиси танвин, яъни иккиланган фатҳа, касра ва дамма ҳаракатлари ҳисобланади. Танвинлар маълум маънода келишк қўшимчаларини ҳам билдиради. Улар:

- 1) танвин дамма – “ун” деб талаффуз қилинади ва сўзнинг Бош келишида турганлигини англатади: دَفْتَرٌ - дафтар^м;
- 2) танвин касра – “ини” деб талаффуз қилинади ва сўзнинг Қаратқич келишида турганлигини англатади: دَفْتَرٌ - дафтар^м;
- 3) танвин фатҳа – “ани” деб талаффуз қилинади ва сўзнинг Тушум келишида турганлигини англатади. Танвин фатҳанинг бошқа танвинлардан фаркли жиҳати у бевосита харф устига эмас, балки ۋ харфини таглик сифатида олади ва унинг устига қўйилади – ۋ. Агар сўз ۋ “та марбута” билан тугаган бўлса, ۋ ҳолда танвин фатҳа ҳеч қандай тагликсиз бевосита ۋ нинг устига қўйилади – ۋ... دَفْتَرًا... لَعْنَةً - дафтар^м; لَعْنَةً - лугат^м.

АРАБ ҲАРФЛАРИ ОРҚАЛИ СОН ИФОДАЛАНИШИ

Араб тилининг қадимий қоидаларига мувофиқ алифбо таркибидаги хар бир харф бирор сонни ифода қилади. Улар қуйидагилар:

ا	ب	ج	د	ه	و	ز	ح	ط	ي
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

ك	ل	م	ن	س	ع	ف	ص	ق
20	30	40	50	60	70	80	90	100

ر	ش	ت	ث	خ	ذ	ض	ظ	غ
200	300	400	500	600	700	800	900	1000

Харфларнинг бу тартибдаги сон ифодаланиши математика, астрономия, адабиёт ва бошқа соҳаларда кенг истифода қилинади. Сонни англатувчи харфлар ўнгдан чапга қараб, бир-бирига қўшилиб ёзилади: لب – 32; لو – 36.

АРАБ РАҚАМЛАРИ

	Стандарт араб сонлари	Шарқ мамлакатларида қўлланиладиган араб сонлари
0	٠	٠
1	١	١
2	٢	٢
3	٣	٣
4	٤	٤
5	٥	٥
6	٦	٦
7	٧	٧
8	٨	٨
9	٩	٩

“АРАБ ТИЛИ” ФАНИ БЎЙИЧА МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ МАЗМУНИ

“Араб тили” фани бўйича талабага йиллик ўқув режа асосида мустақил таълим учун **89 соат** ажратилган.

Мустақил таълимнинг шакли

“Араб тили” фанидан мустақил таълим фанининг хусусиятидан келиб чиққан ҳолда уй вазифаси шаклида амалга оширилади. Талаба мустақил таълим тарзида қуйидагиларни амалга оширади:

1. Мавзуларнинг айрим қисмларини ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштиради.
2. Амалий машғулотларга тайёргарлик кўради.
3. Машғулотлар давомида олган назарий билимларини амалиётда қўллашга интилади.
4. Машғулотларда ўтилган мавзулар бўйича уйга берилган топшириқларни бажаради.

“Араб тили” фанидан мустақил таълимнинг асосий вазифаларига:

1. Амалий машғулотлар давомида олган назарий ва амалий билимларини чуқурлаштириш ва кенгайтириш;
2. Таълим олий усулларини эгаллаш;
3. Тушуниш ва фикрлаш қобилиятини ривожлантириш киради.

“Араб тили” фанидан талаба мустақил ишини назорат қилиш тартиби

1. Талабаларнинг мустақил ишини назорат қилиш ўқитувчи томонидан тузиладиган ва кафедра муdiri тарафидан тасдиқланадиган маслаҳатлар жадвали асосида амалга оширилади.
2. Талабаларнинг мустақил иши бўйича маслаҳат соатлари мустақил таълим учун йўлга қўйилган журналларда қайд этиб борилади.
3. Талабалар мустақил ишини назорат қилиш бевосита “Араб тили” фани бўйича машғулот олиб борувчи ўқитувчи томонидан амалга оширилади.
4. Талабаларнинг мустақил иши рейтинг баллари билан баҳоланади ва натижаси фан бўйича талабанинг умумий рейтингига киритилади.

“Араб тили” фанидан талаба мустақил ишини баҳолаш тартиби

Талаба мустақил ишини баҳолаш бевосита жорий баҳолаш таркибида амалга оширилади. Бунда жорий баҳолашнинг 20% и талабанинг мустақил ишини баҳолашга ажратилади.

Подписка цена за 50 № газети съ пересылкою по почте 3 руб. 80 м.;
безъ пересылки почтой, въ Ташкентъ — 3 руб.
Почте Харажы ېرلان كزيت نىنگ بل لىك بهاسى اوج سوم حسان نىي
تاشكند شهرىده پوچته خراجى دىن باشقه اوج سوم دور

۲۴ ئىچى مارت ده ۱۹۰۴ ئىچى ولد

24-go марта 1904 года.

بىكى دىن كزيت آلتاقى خوالان آدم لارغه اعلام قىلامىزكى اوشى بل نىنگ ۱ نىچى و ۲ نىچى و ۳ نىچى و ۴ نىچى و ۵ نىچى و ۶ نىچى و ۷ نىچى و ۸ نىچى رقم لىك كزيت لار تمام صرف بولومت بىكى دىن كزيت آلتاقى بل لارغه
پوارىلمايدور ولېن اول صرف بولتان كزيت لار نىنگ اول نىغه ياپونيه برلان روسيه اراسىده باشلانكان اوروى كزيت
بىكى دىن برعلېده بىر باستوروب وهم ياپونيه وكوره و منچوريه مملكت لار نىنگ بلان قره نىيى ي بل پوارا
اوشو بىكشبه كويده ۲۸ نىچى مارت ده روسيه لار نىنگ تامى جايلارېده باشقه دىكان اينك كته برامى باشلايدى
بر هفته اېسىده تام بولادور

Изъ приказовъ Главнаго Начальника края.

اول بلند درجه لىك جناب تركستان كينىرال كويىم ناخورى ۱۳ نىچى مارت ده ۱۷ نىچى رقم لىك فرمايش ده اعلام
قىلېدوركى زاكابىسىكى اوبلاستى غه تابع كراستان اوسكى اوبازىده قورقان اربىن طشان قىلچ نياز دى اول نى
وهم على نىنگ اول نىغه وهم جىد بردى بىرام جىد اول نىغه وهم جىد اربىن اول نىغه وانه نياز چوم نياز اول نىغه
قىلادوبه ولادىمىسكى باغى ايلان كوكرا ككه نامنامه و اعطيه علاكت كه نىكان نى خلاص قىلغانى اوچون دىب يازىلان
كموش ميدال نى مرحمت على قىلادورلار
اول بلند درجه لىك جناب تركستان كينىرال كويىم ناخورى ۱۶ نىچى مارت ده ۱۳ نىچى رقم لىك فرمايش ده معلوم ايلادورلاركى
جناب كينىرال كويىم ناخورى نامسالارېده خدمت قىلادوركان ابن بىن دىك خدا ارخان مرحوم اول نى كالىشكى
دىكشرف نام لىق نىچى كه مستحق واپس دور دىب
مذكور ۲۶ نىچى ۱۳ نىچى رقم لىك فرمايش ده معلوم قىلادورلاركى تاشكند شهرى نىنگ سىلمانيه قوادوركان ده نى نىنگ
ملا نى بىلېتبه تاشكند تراسى سرت اولغ خواجه سىد خواجه اولغ نى اوغرى لارنى اوشلاننى اوچون ستانېسلاوسكى
باغى ايلان كوكرا ككه نامنامه و اعطيه سى و نورددى اوچون دىب يازىلان كىسك كموش ميدال نى اول بلند درجه لىك
ناكراد بىر دورلار
جناب تركستان كينىرال كويىم ناخورى نىنگ مخصوص خدمت لارېده تورغوشى تاشكند لىك دىخ رىدناهور ده سىقه تابع سرت
عبدالرسول باى تابلدى خان اول نىغه اوزى نىنگ قىلادوركان خدمتېغه بىشى سى و نورددى قىلغانى اوچون دىب اول بلند
درجه لىك جناب تركستان كينىرال كويىم ناخورى اوشو بىلده ۱۶ نىچى مارت ده ۱۷ نىچى رقم لىك يازىلان فرمايش ايلان
مذكور عبدالرسول غه ولادىمىسكى باغى ايلان و نىغه نامنامه كنه آلتون ميدال نى مرحمت ايلاد بىر دورلار

حكايت

بر دانشمند مسجد ده اولتوروب آدم لار غه و عطا يتور ايسر دىر كىشى
اول مجلس ده هر كون نىغلار ايسردى بر كونه دانشمند آيتدى كه
مىنىك سوزوم بول آدم مىنىك كونه كلىكا كونه تبا شير قىلادور بول
سبىدىن نىغلار ايسر باشقه لار اول نىغلانغ كىشىكا آيتدى لار كه
بىز مىنىك كونه كل لار بىز غه دانشمند مىنىك سوز هېچ تاثير قىلمايدور
سنىك قانداغ كونه كلىك بار دور كه هر كونه نىغلار سىن اول
كىشى آيتدى كه دانشمند سوزىكا نىغلانغ ماس من اما بر اروق
ايچكىم بار ايسر در آن كونه بىشى كورار ايسر دىم اول ايچكىم قارار
بولوب اولدى وقتى كه دانشمند و عطا ايت بر سه آن مىنىك
سقالى قىمىر لار اول اروق ايچكىم ايسمغه توشا دور نه اوچون
كىم اول هم بول طريقه اوزون سقال ايسردى

“Эски ўзбек ёзуви” китобидан

“Туркестон вилюятининг газети”дан

Ташкентнинг 1917 йилнинг 19-сентябридаги ҳаётини тасвирлайдиган мақола. 1917 йилнинг 19-сентябрида Ташкентдаги ҳаётини тасвирлайдиган мақола.

Таржмон

Ташкентнинг 1917 йилнинг 19-сентябридаги ҳаётини тасвирлайдиган мақола.

Ташкентнинг 1917 йилнинг 19-сентябридаги ҳаётини тасвирлайдиган мақола.

Ташкентнинг 1917 йилнинг 19-сентябридаги ҳаётини тасвирлайдиган мақола.

Ташкентнинг 1917 йилнинг 19-сентябридаги ҳаётини тасвирлайдиган мақола. 1917 йилнинг 19-сентябрида Ташкентдаги ҳаётини тасвирлайдиган мақола.

"Таржмон" газетасидан

Письмо из Самарканда.

Шер сарқад аюлдуннн қуралин ҳукумте садақт وردعت وحسن امتزا جلاری خصوصید.
شهر ترکستان اهلیتی حکومتی متبوعه سبز شوکلور روسیه دولتی ایله - مجوس مخصوص پاپون بدنون فی اورشوب
اوران لیلی برجه کته رکچیک لاریزغه معلوم دور شکره روسیهغه تابع ۱۳۵ میلیون آدم لار همه اقطاعیک ایله دوشمنه
مال و جان ایله مقابل ولوب توروب دورلار وهرکیم اوز حالیه هده و ایزدم برماقغه بیل باغلاکاندور جمع نفوس نوه مالیه
مسکله بیزغه کور. این دان نر نیاس تاپیله تورکان دوشمنه کیلار بقیه زمان وقتغه مظفر پادشاه بیزغه هر بر -
وام و شیریک عقل سلیم ایکی ایله ایله دور قهادت هم یرادور بنه شکره کیزی مسلمان لار هم حتی عیال و بله لاری ایله
هل باخلار لاری برجه ملت قمارغه دولت شوج و وطن لاری بولیفه مال جان لارینی صرفی قیاب توروب دورلار اوروش
جیداییه مسلمان حلدات لاریدان پادلیکی بیله دور بنه اوز اختیار لاری ایله طلب قیاب بارا پاییب دورلار پول مسلمان لار
ایم قران یعنی تانار نوعای بکت لاری و کانکار یعنی داغستان طرف لار بد اکی مسلمان بکت لاری دورلار روسیه دولت فی
مسلمان اوچون قسمت و کیکلایکی نظام وعادت لارینی همهغه مساوی برابرلیکی دین و آیین یوز میدان هر قره آزاد
اوز قاعه سیعه عدل فلماقیغه روسیه دولتی مساعدلیکی حکومت دارلیغ منصب لاریغه هر بر عام و فضل ایکی سی ازغیر
نورین مذهب مقبول و منسوب لیکنی آلیغ صالح و بشقه ما و نالارینی آغیر ایس لیکی خلاصه بنی آدم اوچون تیج و آسایشنه
بر حکومت عالیه لیکنی بیز ترکستان لیک لار دان کوب کوب بعضی یلیب اعتماد و اعتقاد قیلاک لاری و حکومت دان و قا
کورکان لاری اوچون اوشوب کورلارغه مذکور قریبداشلار بیز جان و مال لارینی ایملای بقدر حال بار همت لارینی محافطت
وطن بولیفه و شوکلور ایسیر اطور اعظم حضرت لارینی استانه لاریغه نثار قیاب مذکور قریبداشلار بیز نهجه رنجیه مرتبه اوشوب
۲- آی طرفه امیر اطور اعظم حضرت لارینی هامون نظر مرحدت لاری ایله باقیش لاری و قوت لیک کورنکل لاری ایله
مستاد و شوکلور ولماغلارینه نائل و سر فراز اولدیلار که روسیهغه تابع ۱۱ میلیون مرپوط و منوط مجاور برنجیه میلیون
مسلمان فی سب نصر و یوز قزلب لیکدور الله تعالی و اتقان و الثقات و برلیکی فی بیز لاری و ملتیمز یعنی روسیه امیر اطور لیکیفه
دایم قویب صکر بیزغه مظفر عطا ایلاب و ترکستان و ملتیمزنی نسیج حضانای آیین
بیزی ترکستان لیک لاریز هم که رکچیک بقدر حال لاری دعا و هدیه ایله دولت غه خدمت قیاب توروب دورلار شکرالله
احوال و اطوار لاری سلم و آیین غه اوخشا بدور
آی برارینه روسیه حکومت دار لارینی بیزلارغه نثار مرحدت لاری و کورنکل لاری توروب دور نظر بیتی سمرقند شهر
واپاد لارینی بر یکی آیلیک احوال لاریدان کورساتیله دور چانه بیه شهر بیزی اکثر خلقی برجه اعیان لاریز ایله جمع لایب
دعا قیاب هدیه جمع لاماقه مقید و لکان لاری کزیم لارغه بازلایب ایدی اینجهن شهر دان تشقاری برجه قاضی و پادشاهی
علیهده هدیه جمع لاماقه مقید ولوب علی قد حال غر برلاری بر یوز ایکی یوز صوم یا کم راق جهلاب نیشلی حکومت دارلارغه
ناپشردیلار سمرقند شهر فی روسیه دولتیه تابع و کانکی اوتکان برنجیه مایفه ۳۶ بل قلم ولوب ایکان شهر دان ۲- ل
بقرب شمال شرقی طرفه واقع و رانشان در یاسی پونی سه آب پلوسید اکی چوپان آنا دیکان کچیک تاغ نییه سیغه یادنامه
بریا فلستان پانچینک تاه فی آچیلماقی شهر بیزی - ۳۶ نچی سه دور بیه یعنی مخصوص کوفی اوچون بریصی مایفه مذکور
چوپان آنا - ۴۲- بوجه سمرقند اکی عسکریه رفر لارغه اویزد و شهری قاضی پلوسنوی لاری طرفیدین ضیافت و مهمان دارلیک
و مناعب آب و طعام و هر خیل مشروبات لار طیار و آنا د. قیلدی برجه عسکرلار و چناب و اینونی کویر ناطور و بشقه عسکریه
کینیا لار توروب دور روسیه امام لاری چقب دنا و مناجات لار قیاب روسیه دولت فی بقاسی حضرت امیر اطور بیزی
زیاده دولت لاری عسکر بیزی مظفری و اوتکان یعنی احتیلا سمرقند اکی توروب لاری استراحتی و شهر سمرقندنی اهلی

"Туркистон вилюятининг газети"дан

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فرنگی - احوالنگز نچول؟ مدرس - الحمد لله بخشی

فرنگی - جنابگزی قیوم ملکدن! مدرس - بخاری شریف دن

فرنگی - قایدہ بارورسز؟ مدرس - بیت اللهغه

فرنگی - بخارادہ نمہ ایض قیلور ایدگز؟

مدرس - اهل علم دن بولگانم اوچون مدرسک قیلور ایدم

فرنگی - بخارا قندای جای در؟

مدرس - بخارای شریف کتہ شهر وهم معدن علوم متکاثرہ منبع فواکہ متوافرہ در

فرنگی - بخارانگ شریف لگی عامنی کوبلگد نمی؟ یا کہ میوه ننگ برکتید نمی؟

مدرس - من بولر ننگ هر برینی برعلت مستقامه شرافت دیب بیله من

فرنگی - میوه سی کوبلگی سیلی بر مملکتنی شرافت دیمک توزولک بولسه کیراک

مدرس - کوب بخشی سز کثرت علومنی علت شرافت دیب بیلنگز

فرنگی - توزولک اما بر مملکت ننگ قوه علمیه سیننی بیلیمک

آننگ افراد علمه سیننی بیلیمکگه موقوف در ایندی بیورگزر

بخارانگ نفوسی قانچه در؟

مدرس - برادر! من بر اشک آدم ایدم بخارا کوچہ لریدہ

یوروب آدم لرنگ عددینی ساناکانم یوق

فرنگی - ماشا الله من سزگه موندای بر نکلیف ایتمدم مگر سزنگ

مملکتدہ (جغرافیا) او قومایلرمی؟

مدرس - منکہ مدرس ایدم کچه لردہ درس کوروب کوندوزدہ

درس ایتور ایدم چچان قولوم تیگیبدرکہ موندای

حکایت کتابلرینی او قوگان بولسه موندای کتابلر (قصه خوان) کشی لردہ بولادور

مدرسہ ایش سلسلہ

اختیار

عزیزه نوزک روسیہ قسندہ شهر ایلمریہ
دائر مقاله ترکیمت وضع مکتوباره
قلندندن کلہجک حقیقہ درج ایلمبولرہ

پای تخت جامی

فوزال داده دعا و ثنا و مناسبات
ایله بیوروج جامع شریفک رسا نالی
قویله حق اشیر دعای مبارکده جنت عالی
سارا ایبری ولی عهدی ایله برابر حاضر
بولجقاری کبی عثمانی و ایران سفارتلرک
یکلاری و بیگلرجه پای تخت اهل اسلام
بولجقاری

ولایتدن دعوت اولتار بیاتندہ غزنیہ
ننگ مائز و محاری بولوب بغداد سوکرہ
حس مهم ایلمدن اونری خیالی هفتلر
بیوروقده قلہ چندر

بیوروج جامع شریفک معزز و خیال
ایلمیکی چوقدن برودہ جناب عالی ایرک
نفوذ مقبولی و یوز بیگلری کجیت
سلاطت نقیسی اولمش اولسه ایلمی بد
چوق سئلر دعا حضورنک تکلیف اقمده
ایلمک ایلمی

حمد اولسون حایک بولتوزک و شرفک
بایختندہ بولمستوزک رشادہ مبارکست
ناسی نالی قویله حق بولک اعیبده
وجرتہ مائز معزنی قویله دائر غزنیہ
مزده و غزنیلردہ او قسر بخار ایلمی که
نکراربه حاجت بوقدر سب اولاردن اهل
خیراندن جنت حق راض اولوب قتل
مناقصی اماکان بیورسون

سوکون بر سوکجک دعا وارسه اودہ
بو پای مقدسک نامی و خداشک لکک
مکتبک ادارسی اجون اعلالی توقاناتیور
هرکی حرسجا حاجت خیرہ باشوب حاضر
اولای بیوروقده جامع قویله نانی اولک
بیورلیقرا بو جامع کوز بکرسی بولوب
مناطک تاناقه نقیسیه

بخارا مشغلی

۱۷ بوارده چیفتش دوروبیوروسیه
ترکستان گلش سوبک بر سؤورک فکر
و ملاحظی درج ایلمش

شانی مجری و قیاری و شانی
دقشنی جانب و نجرک ایلمکی آکلاتیور
لر حقیقتی بل و بربریک معاوضه
حاجت اولیک هر سه انگلیز ناقصه دورت
بلون و دعا قیاده دوبله باریشی خیر
دیرایوب آرتق بخارا انارک سوی حسانی
بودنی یعنی ایراد و خراجات دقشری تربت
ایلمک و بو دقشک موادی ترکستان کتیرال
غورباطورینه روسیهک سیاسی اکتیسه
بخارا فقرات معاوضه ایلمسی لازم کوریدور
بر چوق حکمدارلرک انگلیز مانعندہ
قره کولک آنجه لری حقیق ایلمیکی مستور
شیردن دکل ایلمده سؤورک اغلاسه
اشدای ایلمیوروز بودز جهنمه کلکجه
بولک اعیبشی هرکی کسی بیایمکن حالده
بخاراک احتیاجینی بیلگزر بولدن عبارت اولمده
بخش دخی بیایوروز

حاضرده و ذلی واقعه لردن سوکره دکل
کمال آسایش و راحت زمانده بخارا
روسیه حقیقده خیر خواهانه بازده قلمزنیلر اولوب
بخارک یادندہ نولمه کرکسور سارا ادارسی
که اسمول که نم اولدورده بو سکون
لازم اولان بخارا جزیره سته کوز ناتلاق

دکاسور بخارده مناسبات و تجمعات حسنه
بایختندہ بولمستوزک رشادہ مبارکست
ناسی نالی قویله حق بولک اعیبده
وجرتہ مائز معزنی قویله دائر غزنیہ
مزده و غزنیلردہ او قسر بخار ایلمی که
نکراربه حاجت بوقدر سب اولاردن اهل
خیراندن جنت حق راض اولوب قتل
مناقصی اماکان بیورسون

سوکون بر سوکجک دعا وارسه اودہ
بو پای مقدسک نامی و خداشک لکک
مکتبک ادارسی اجون اعلالی توقاناتیور
هرکی حرسجا حاجت خیرہ باشوب حاضر
اولای بیوروقده جامع قویله نانی اولک
بیورلیقرا بو جامع کوز بکرسی بولوب
مناطک تاناقه نقیسیه

بخارا ایلمی روسیه آرمندہ مرحوم مقدر
تلمی غنای زمانده عقد ایلمش مقالہ
دوره اشو مذولہ بخاراک حال و استقامتی
تلمی و تلمی ایلمی ایلمده ملاحظ ایلمده
و تلمی ماح بر شی دکامر

صکر بله آ
آشایدہ
جبرلر اوقور
کرید ور
قوتلاق دعوا
آقیا ور
حقوق دشر
تقویتدن کرو
سندن مرو
شمالی و
بولجبروب
بولک ایا
آوروپایی را
عمومی بی
غزنیلردہ کر
صلہ نه
بالجسی ایله
منی قیراز که
ایلمده دور
بجیک اولوب
بر آوروپایک
اوسال چورچ
سی جیفتار
جیک ا
ایتاز و ستر
عثمانی حکومت
قزاق ویرلز
سیاسیت
دکل لکن
کوزی کوز
که کرید مر
روسیه و ای
ایلر کایور
مطابق
دکلمه وار
ققند روسیه
پایتختش ده
نافع کوریک
ایشلر جن
تلمی عثمانی
کسرلر حقوق

قارا دەور ود ئۇنۇك واقىتلى قارا مەتبوعاتى.

بخارا خانلىقى آزيا قىسمەنىك اورتەلرئىدە بولغان ممالك اسلاميەنىك اك
شەھورى و اك بيوكىدر. شمال و شمال شرقى طرفدن تركستانك رو-
بىدە تصرفە كچمش ولايتلىرى ايله، جنوباً پامير و افغانستان ايله، غرب جنوب-
بوردان كنه روسيە تصرفە كچمش تركمينا ايله و غرب جهتدن خيوا الكا-
سى ايله همجوار اولهرق تەتريباً ۳۶ ايله ۴۲ درجه عرض شمالى و ۶۰
ايله ۶۵ درجه طول شرقى آردىندە بولنوب ۶۰۰۰۰۰۰ مربع ورست
طوپراقدن عبارتدر.

بان اوتان حدود ايچىدە طوپراق ميدان ايسەدە بونك بك چوق يى-
ارى قولمق و تاقر اولوب آنجى صو بويلرى و صو باصار يرلىرى مئيت
و مەمورددر. صحرالر يالغر بىض عشيرتلرە و حيواناتە مكان اولابياور.
ئەت سلسلە جياىك قوللىرى اولهرق بخارا الكاستدە (ترك داغى) (آق
داغ) و سائر بىض داغلر باردركە تا بخارا شەرىنە قدر اوزانورلر و بخارا
دن ايلروپە كىتىكجە آچاقلانوب قزل قوم صحراسنە يتشوب بيتىرلر.

افغانستان ايله بخارا آردىندە خط حدود قبول ايدلمش (آمو دريا)
نامى ايله معلوم بيوك نهر و اديل باردركە اوزرىندە بيوك قايقلر و حاضر
دە بر ايكي روس پاراخودى حركت ايدىرلر.

طوبالاق، آب حصار، آب سرخ و سائر اوقاقجە صوار بخارا الكاستدن
كچوب آمو دريايە قوشلورلر. الكاجە اك نهم اك بركىتىخش اديل رو-
بىدە تصرفە بولغان سمرقند ولايتىدن كچوب كلن (زرافشان) دركە خو-
قد داغلىرىدن چتوب (اسكىدر كولىدن) كچوب كلور. اشبو زرافشان صو-
بى كچن يرلر بخارانك اك كوزل و لطاقتى يرلرىددر. صو بويلرى هب باغ
و باغچەلكدر. آزيا اورتەلرئىدە صوسز طوپراق محصول برمدىكىدن اولد
فجە هر طرفە زور و اوقاق حريقلر قازىلوب اديلىدن يوز و ايكي يوز ورست
مسايفە صوكتورلمشدر. صوسز طوپراق مالدىن حساب اولىيور ايسەدە صو
يشن طوپراغك قيمتى زوردر. بخارا خانلىغك و على الخصوص بخارا
شەرىلە جوارىنىك و زرافشان وادىسىك هواسى دنياىك اك كوزل هوالرىدن
اولوب معيشت و تمدنە بك مساعدر؛ با خصوص يازباشى بهار بك كوزلدر-

1870 نچى يل - نۇركستاننى زەبىت قىلغۇچى دىيورۇك رەئىس
پادشاهلىغى « نۇركستان نارفالى پادشاھلىغى دەئاھىتىدىكى
ئىستىلا قىلىش، تۇركستاندە خام ئەشيا ئىپپاتلىق باھارلىرىنى
تەرەققىگە يۇز تۇنا باشلاغان روسيە پادشاهلىغىگە بازار خاھىش
كەبى مەسئەللەرنى بۇنۇن قارىغالىق ئىپپات قىلىشقا تەييارلىق
مەسئەلەنى تۇرمۇشقا ئونكەرشە تۇنۇن قىلغۇچى دىيورۇك
ئىجتىماعى گروھلەرنى شۇ مەسئەلە ئىچىدە كۆرۈلۈشىدىكى
بىر جايفىغا يىغىشتىرىپ، مۇستەھكەم مەھكەم قىلغان بولسا
كېرەك ئىدى.

بۇنىڭ ئۈچۈن، ياخشى قورال مەسئەت ئېلىپ بېرىش
بۇ توغرىدىكى باردا مېغا تۇتىشكەن چارە تۇرۇپ، ئىلىدە
۵ يىل ئولماسداناق «سارت» خەلقىغا تۇرۇپلا تۇرۇپلا
«مەتبوعات» باغشلادى.

تۇركستان گېنېرال گوبىرناتۇرى، ئوب كاۋغىمان دەئاھىتىدىكى
ئەمىر - فەزمانلەرى بىلەن «تۇركستان ولايتىنىڭ كۆرۈنۈشى
چىقىدى.

گەزىتەنىڭ 2 نچى سانىدا، مەسئەلە مەزىنەسىدىكى
ئولاراق مەنە شۇ نەرسە كوزگە ئۇچرايدى (1)

(1) ئۇنىڭ بولسۇن ئۈچۈن كۆپ يېردە ئى، ئىلا رەئىسلىرى ئىپپاتلىق

[ئىرتە بلەن :

لاهور شەھرى ياقاسندا يەمەشل . كېڭ بر ئولەن ، كۆل بوتهلەرى ، آرغۇوان ياغاچلارى ھەريان آچقان ، رەھىم بەخش خان كۆكلەملەر ئوزره ئوزانب ياتقان . آق . « قسقا كە سزول » ، توبەنى تار ، ئوسى كېڭ بر ئستان كېگەن . باشندا ھند فوتەسى ، آياغندا « پەزار » [ھند كوشى] .

بر ياندا دلەواز كۆل تېرپ تۇرادر . كۆل بوتهلەرى آراسندا سايراب تورغان بر بولبولنگ يانق ، قايناق تاووشى صەخەدەكى « جم - جت » لىكى تىتپ يەرمەكە... ئوى ، توشونچە تىنگزىگە ، تالپ قالغان رەھىم بەخش بولبولنگ تىگەنى بلەن آيلغان بولور ؛ باشن كوتەرور ، روھى يوكەلگە سارى كوز تىكەر ؛ شو دردە شەنى سايرارە :

مۇڭلى بولبول ، مۇڭدەش بولدىكىل ، سايرا

بر قىقىز كۆلگە مین ھەم توتۇلدىم .

تماغور قوش قاينغۇ داشلق قىلايلىق

مىن دە سىن دىك يورە كمدەن ئورۇلدىم .

سىن تېرەن ئوتەردە

مىن يىقلب ئىگرەمىن

سىن ئوتلى ئون چكەردە

مىن قانلى ياش توكەمىن .

[بولبول بر آز سايراب تەنەر ؛ دلەواز قولداغى كۆلگە قالن بر بايغلىق بلەن

قاراب شول قوشوقنى ئوقۇر ؛]

Фитратнинг “Хинд ихтилолчилари” асаридан

درس ويرمك اصولى قاعدهلرى

(۱) بتون الفبايى بردن كوستروب بىلدەرمك آغردەر ، ابتدا اوج بش حرف كوستروب ضبط ايتەرمك دها سهولتيدەر .

(۲) او قودىغنى يازمق و يازوب او قومق الفبايى دها مكمل ضبط ايدوب اونوتمايه باعث اولديشندن برنجى درسدن شا كردلرى يازى يە باشلا تە ايدەر .

(۳) بوكا كوره الفبايى تدرىجى صورتدە حصە حصە او قوب يازوب چىقەلىدەر . الفباك آخريته وارانە قدر شا كرد او قومق و يازمق ملكەسى حاصل ايدەر و ھر كون بر ايكى يكي حرف كور دىكندن بونلرى تيز ضبط ايتيه ھوس ايدەر ، ھم ضبط ايدەر .

اشبو قاعدهلەر كوره « خواجه صيانتز » دە الفبا بردن دكل تدرىجاً كوسترلمشدر . بوندن اوترى اصولمزە تدرىجى دىنلمشدر . مثلا برنجى درسده ا ب ت ن ر حرفلرى كوستريلوب بونلر ايله ارز دىلەزده بعض كلمەلر ترتيب ايدلمشدر (اب با بابا ات بات انا اتا تار نار) كېسى

بونلرى مبتدى شا كرد يىكل او قور و او قودىنى ايله كتابە باقوب بازار ، يازدقچە دها كوزل ضبط ايدەر .

И.Гаспринскийнинг “Рахбари муаллимин” асаридан

“АРАБ ТИЛИ” ФАНИДАГИ ЛЙРИМ АТАМАЛАР СЎЗЛИГИ

Танвин – келишик кўшимчаси ҳамда сўзнинг ноаник ҳолатда эканлигини кўрсатувчи белги.

Ташдид – иккиланиш белгиси. Сўз ўртаси ёки охирида икки ундош ҳарф кетма-кет келиб, уларнинг биринчиси ҳеч қандай қисқа унли товуши билан ифодаланмаган ҳолда ундош ҳарфнинг биттаси ёзилади ва устига ташдид белгиси қўйилади ва ўқилганда ҳарф иккиланиб талаффуз қилинади.

Ҳамза – араб алифбосига кирмаган ундош товуш. Ёзувда (ء) белгиси билан ифодаланади.

Катъий ҳамза – одатда сўз ўртаси ва охирида ة, ي, و ҳарфлари, сўз бошида эса фақат ة ҳарфи устига қўйилади ҳамза товуши.

Васлани ҳамза – ҳамзанинг яна бир тури бўлиб (ة) сўз бошидагина ишлатилади ва ة ҳарфининг устига қўйилади ҳамда икки сўзнинг бир-бирига боғлаб ўқилиш учун “кўприк” вазифасини ўтайди.

Музаккар – эркак жинсига оид сўзларни билдирувчи атама.

Муаннас – аёл жинсига оид сўзларни билдирувчи атама.

Бирикма олмоши – ўзбек тилидаги эгалик кўшимчаси.

Изофа – қаратқич ва қаралмиш бирикмаси.

Боб – феъл шаклларига нисбатан қўлланилади.

Нем – от, сифат, сон, сифатдон ва олмошларни камраб олувчи сўз туркуми.

Ҳарф – аниқлик артикли, кўмакчилар, боғловчилар ва ундовни ўз ичига олувчи сўз туркуми.

Феъл – феълнинг барча шаклларини ўз ичига олувчи сўз туркуми.

Иккиланган ўзак – уч ҳарfli ўзакнинг иккинчи ва учинчи ҳарфлари бир хил ундошдан иборат бўлган ўзак тури.

Ноқис ўзак – ўзак таркибида “ноқис ҳарфлар” (و, ي, ة) дан бири иштирок этган ўзак тури.

Соғлом ўзак – ўзак таркибида “ноқис ҳарфлар” (و, ي, ة) учрамайдиган ҳамда иккинчи ва учинчи ҳарфлари бир хил ундошдан иборат бўлмаган ўзак тури.

Вазн – сўзларни муайян шаклга солувчи қолин.

Шамсий (куёш) ҳарф – сўзнинг биринчи ҳарфи бўлиб, аниқлик артикли (ة) қўшилганда артиклинг икинчи ҳарфини ютиб юбориш ҳисобига иккиланиб ўқиладиган ҳарф тури.

Синик кўшлик – сўзнинг таркиби бузилиши, яъни ўзак ҳарфлар орасига бошқа ҳарфлар кўшилиши орқали ясаладиган кўплик тури. Бунда ўзак ҳарфлар тушиб қолмайди ва уларнинг тартиби ўзгармайди.

Мослашган аниқловчи – аниқловчи билан аниқланмиш сонда, жинсда, келишиқда ва ҳолатда (аниқ ёки ноаниқ) бир-бири билан тўла мослашган бирикма тури.

Мослашмаган аниқловчи – изофага қаранг.

Масдар – отлашган феъл.

АДАБИЁТЛАР

Асосий:

1. Талабов Э. Араб тили дарслиги. Тошкент, 1993.
2. Халидов Б. Учебник арабского языка. Ташкент, 1977.
3. Баранов Х.К. Арабско-русский словарь. Москва, 1991.

Кўшимча:

4. Иброҳимов Н., Юсупов Т. Арабтили грамматикаси. Икки жилдли. Тошкент, 1993.
5. Талабов Э. Арабча-ўзбекча-русча сўзлашгич. Тошкент, 1994.
6. Иброҳимов Н. Ўзбекча-арабча сўзлашгич. Тошкент, 1995.